

Noora Pöykiö

TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA ANALYSOINTI

TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA ANALYSOINTI

Noora Pöykiö
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä(t): Noora Pöykiö

Opinnäytetyön nimi: Tilinpäätöksen tulkinta ja analysointi

Työn ohjaaja: Nina Kukkonen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2017

Sivumäärä: 58+10

Opinnäytetyön aiheena oli luoda ohjeistus tilinpäätöksen tulkintaan sekä analysointiin. Toimeksiantoyrityksenä opinnäytetyölle toimi turvetuotantoon erikoistunut yritys, Turveruukki Oy. Turveruukki tarjosi opinnäytetyön aihetta, kun yrityksessä oli havaittu tarve kyseenomaiselle ohjeelle.

Työn tavoitteena oli rakentaa tietoperustan sekä empiirisen pohdinnan kautta oppimateriaali tilinpäätöksen tulkintaan. Työ toteutettiin vetoketjumallilla, jossa teorian tiedon sekä empiirisen pohdinnan vuoropuhelu toteutuu läpi työn. Oppimateriaalina toimivan raportin tueksi luotiin myös ytimekäs toimintaohje. Ohje tulee toimeksiantoyrityksen käyttöön ja ohjeen sisällysluettelo esitetään opinnäytetyön liitteenä. Ohje rakennettiin opinnäytetyön tietoperustan pohjalta.

Opinnäytetyön viitekehys rakentuu tilinpäätöstä käsittelevän teorian tiedon sekä empiirisen pohdinnan vuoropuhelusta ja tietoperusta koostuu tilinpäätöstä käsittelevästä kirjallisuudesta sekä kirjainpitolaista. Empiria pohjautuu opinnäytetyössä esitettävään tietoperustaan sekä tutkimusaineistona käytettyihin Turveruukin tilinpäätöstietoihin.

Opinnäytetyön raporttiosuudessa käsitellään tilinpäätöskokonaisuus sekä tilinpäätöksen tulkintaa ja analysointia. Analysointiin perehdyttiin tunnuslukujen kautta. Opinnäytetyökokonaisuus tulee Turveruukki Oy:n käyttöön ja sen tarkoituksena on toimia aputyökaluna yrityksen toiminnan sekä päätöksenteon kehittämisessä.

Asiasanat: Tilinpäätös, tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, tunnusluku

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, option of Financial Administration

---

Author: Noora Pöykiö

Title of thesis: Interpretation and Analysis of Financial Statements: Case Turveruukki Oy

Supervisor: Nina Kukkonen

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2017

Number of pages: 58+10

The topic of this thesis was to create an instructions manual for interpreting and analyzing a financial statement. The thesis was commissioned by Turveruukki Oy which is a company specialized in peat production. The thesis topic was proposed to the author by Turveruukki, when they realized that they had a need for this kind of guidance.

The goal of this thesis was to create learning material to be able to read and interpret a financial statement. The material was assembled by utilizing theoretical and empirical perspective of the topic. The theoretical background of this thesis was based on the field related literature together with the Accounting Act. Furthermore, the financial statements of the commissioning company were used as research data. As an additional support for the learning material, a short guide with the main attention points of reading a financial statement was created.

The report was built around the theoretical discussion of a financial statement and key ratios. Moreover, the guide provides relevant information on how to read and analyze financial statement. The main goal of this thesis was to create a guide that Turveruukki Oy could use as a tool for developing its business operations.

Keywords: Financial statement, income statement, balance sheet, cash flow statement, key ration

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TOIMEKSIANTOYRITYKSEN ESITTELY	8
3	TILINPÄÄTÖS	9
4	TULOSLASKELMA	11
4.1	Liiketoiminnan tuotot	12
4.2	Liiketoiminnan kulut	13
4.3	Liikevoitto	15
4.4	Liiketoiminnan muut tuotot/ kulut ja tilikauden tulos	16
4.5	Tuloslaskelman lukeminen ja analysointi	17
4.5.1	Liikevaihdon muutokset	17
4.5.2	Liikevoiton riittävyys	18
4.5.3	Kulurakenne	19
4.5.4	Tilikauden tulos	20
5	TASE	22
5.1	Vastaavaa	22
5.1.1	Pysyvät vastaavat	23
5.1.2	Vaihtuvat vastaavat	24
5.2	Vastattavaa	25
5.2.1	Oma pääoma	25
5.2.2	Tilinpäätössiirtojen kertymä ja pakolliset varaukset	26
5.2.3	Vieras pääoma	26
5.3	Taseen lukeminen ja analysointi	27
5.3.1	Yrityksen pääomarakenne	27
5.3.2	Lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä	28
5.3.3	Pääoman sitoutuminen	29
6	RAHOITUSLASKELMA	31
7	LIITETIEDOT JA TOIMINTAKERTOMUS	34
8	YRITYKSEN TALOUDEN ANALYSOINTI	36
8.1	Kannattavuus	37
8.1.1	Liikevoittoprosentti	37

8.1.2	Pääoman tuottoaste	38
8.1.3	Käyttökate	41
8.2	Vakavaraisuus	42
8.2.1	Nettovelkaantumisaste	42
8.2.2	Suhteellinen velkaantuneisuus	44
8.3	Maksuvalmius	45
8.3.1	Current ratio	45
8.3.2	Nettokäyttöpääoma	46
8.3.3	Käyttöpääoma	47
8.3.4	Myyntisaamisten kiertoaika	48
8.3.5	Ostovelkojen kiertoaika	49
9	OHJEEN TOTEUTUS	51
10	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on tilinpäätöksen tulkinta ja analysointi. Työ toteutetaan laadullisena tutkimuksena, jonka tavoitteena on luoda toimeksiantajalle ohjeistus tilinpäätöksen tulkintaan sekä analysointiin. Ohje on suunnattu sellaisille henkilöille, jotka eivät ole talousalan työtehtävissä, mutta joiden työnkuvan kannalta on tärkeää ymmärtää yrityksen tilinpäätöstä. Turveruukilla ohjetta kaivattiin päätöksenteon sekä kustannustehokkaan toiminnan tueksi ja ohjeen tarkoitus olisi lisätä henkilöstön tietämystä yrityksen talouspuolesta. Aihe kiinnosti minua heti, sillä halusin lisätä tietämystäni sekä osaamistani kyseisestä aihealueesta.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu tilinpäätöstä käsittelevästä kirjallisuudesta sekä kirjanpitolaista ja -asetuksesta. Työ toteutetaan vetoketjumallilla. Vetoketjumallin käyttämisen tavoitteena on luoda toimeksiantajalle mahdollisimman havainnollinen kokonaisuus tilinpäätöstietojen ymmärtämiseen. Tietoperustan pohjalta kootun teorian sekä teorian tukevan empirian vuoropuhelu toteutuu läpi työn, luoden havainnollistavan oppimateriaalin toimeksiantoyrityksen käyttöön. Empiirinen pohdinta perustuu työssä esitettyyn teorian tietoon sekä tutkimusaineistona käytettyihin Turveruukin tilinpäätöstietoihin. Opinnäytetyön lisäksi luotiin ytimekäs toimintaohje tilinpäätöksen lukeamiseen. Toimintaohje on koottu opinnäytetyössä esitetyn teorian pohjalta ja se tulee toimeksiantoyrityksen käyttöön. Ohjeen sisällysluettelo esitetään opinnäytetyön liitteenä (liite 5).

Työ lähtee liikkeelle tilinpäätöskokonaisuuden avaamisella. Tilinpäätöksen osat avataan omina kappaleinaan ja kappaleissa käsitellään yksityiskohtaisesti kaikki osioiden sisältämät erät. Teorian jälkeen asia havainnollistetaan toimeksiantajan osalta, empiirisen pohdinnan kautta. Lopuksi opinnäytetyössä käsitellään tilinpäätöksestä saatavan tiedon syvällisempää analysointia tunnuslukujen laskemisen avulla.

Keskeisiä tutkimuskysymyksiä, joihin opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan ovat; Mikä tilinpäätös on ja mitä tilinpäätös tarkoittaa? Mitä tilinpäätös sisältää sekä millaista tietoa tilinpäätöksestä saadaan? Miten tilinpäätöstä luetaan sekä miten tilinpäätöksestä saatavia tietoja voidaan tulkita ja analysoida?

2 TOIMEKSIANTOYRITYKSEN ESITTELY

Opinnäytetyön toimeksiantoyrityksenä toimii Turveruukki Oy. Turveruukki on Oulun Energia Oy-konsernin tytäryhtiö. Turveruukki Oy on osa energiantuotannon liiketoiminta-alueeseen kuuluvaa polttoaineosastoa ja se tuottaa energiaturvetta, bioenergiaa sekä kasvu- ja kuiviketurvetta (kuvio 1). Yritys toimii soiden moninaiskäytön, turveteollisuuden, turpeesta saatavien erilaisten tuotteiden valmistuksen sekä biomassan tuotannon ja myynnin toimialalla. Turveruukki pyrkii Oulun Energian strategian mukaisesti hiilineutraaliin energiantuotantoon vuoteen 2050 mennessä. (Oulun Energia 2017, viitattu 4.12.2017.)

Turveruukki Oy:n palveluksessa työskentelee noin 9 henkilöä, mutta lisäksi se työllistää lähes 40 urakoitsijaa turvetuotannon tehtävissä (Perälä, sähköpostiviesti 21.11.2017). Urakoitsijat toimivat turvetuotannon, turpeen kuljetuksen sekä lastauksen ja erilaisten kunnossapidon työtehtävien parissa. Lisäksi Turveruukki ostaa emoyhtiöltä ostopalveluina ympäristöhenkilöstön sekä taloushenkilöstön palvelut. (Kekolahti, sähköpostiviesti 12.12.2017.)

KUVIO 1. Turveruukki (Oulun Energia 2017, viitattu 20.11.2017)

Turvetuotanto toimialana on hyvin luvanvaraista sekä tarkkaan säädeltyä. Toiminta on tiukasti sidoksissa ympäristönsuojeluun liittyvään lainsäädäntöön ja toiminnan tulee olla hyvin suunniteltua sekä läpinäkyvää. (Turveinfo 2017, viitattu 4.12.2017.)

Turveruukin liikevaihto oli vuoden 2016 tilikaudella reilut 22 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma oli hieman alle 47 miljoonaa euroa. Kirjanpitolain asettamien rajojen mukaan Turveruukki Oy on siis keskisuuri osakeyhtiö. Tämä tarkoittaa sitä, että yritys ei saa käyttää pienyrityksille mahdollisia helpotuksia tilinpäätöksensä laatimisessa, mutta myös sitä, ettei sen tarvitse noudattaa kaikkia suuryrityksen vaatimuksia (Kirjanpilolaki 1336/1997).

3 TILINPÄÄTÖS

Yrityksen toiminnan tulos selvitetään tilikausittain. Tilikausi on 12 kuukauden mittainen ajanjakso ja tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätös kertoo yrityksen tuloksen sekä varallisuusaseman ja tilinpäätökseen kuuluvien asiakirjojen on muodostettava yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus. (KPL 3:1.) Tilinpäätös luo perustan myös verotukselle ja veroilmoitus tuleeikin johtaa tilinpäätöksestä, neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (Kerbs 2016, 92).

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen tarkoitus on antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös tulee laatia olennaisuusperiaatteen mukaisesti, ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laajuus sekä laatu. (KPL 3:2.1 §.) Kirjanpitolaki määrittää tarkasti tilinpäätöksen sisältöä ja sen mukaan tilinpäätökseen tulee sisältyä seuraavat asiakirjat:

1. tase, joka kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä
2. tuloksen muodostumista kuvaava tuloslaskelma
3. tuloslaskelman ja taseen liitetiedot sekä vertailutiedot edelliseen tilikauteen

Mikäli kirjanpitovelvollinen on suuryritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö, tulee sen esittää myös varoja sekä varojen käyttöä kuvaava rahoituslaskelma tilinpäätöksessään. Tilinpäätösasiakirjojen lisäksi, muiden kuin pien- ja mikroyritysten, tulee liittää tilinpäätökseensä toiminnan kehittymistä, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä kuvaava toimintakertomus. (KPL 3:1-2 §.)

Tilinpäätös johdetaan kirjanpidosta yleisten tilinpäätösperiaatteiden, lakien sekä asetusten mukaan. Kirjanpitoon merkitään liiketapahtumat: menot, tulot sekä kassatapahtumat, ja tilinpäätös on näistä tiedoista johdettu yhteenveto. (Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi 2017, 37.)

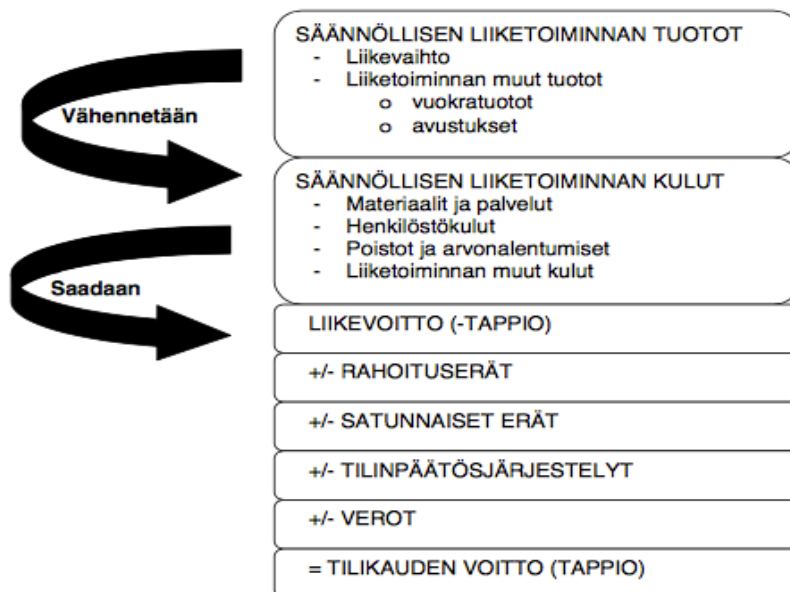
Toimeksiantoyritys Turveruukki Oy on keskisuuri osakeyhtiö. Turveruukin tilinpäätöstietoihin tulee sisältyä tuloslaskelma ja tase sekä kyseisten asiakirjojen liitetiedot ja vertailutiedot edelliseen vuo-

teen. Myös toimintakertomus tulee liittää keskisuuren osakeyhtiön tilinpäätökseen. Turveruokin tilinpäätökseen sisältyy myös rahoituslaskelma. Toimeksiantoyrityksen tilinpäätöstietoja tarkastellaan tässä opinnäytetyössä vuosien 2014, 2015 sekä 2016 osalta.

4 TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma kuvaa yrityksen tilikauden tuloksen muodostumista vähennyslaskun muodossa. Kirjanpitoasetus määrittää tuloslaskelman muodon tarkasti ja mahdollisia tuloslaskelmakaavoja on kaksi; kululajikohtainen sekä toimintokohtainen tuloslaskelma. (Yritystutkimus Ry 2017, 12.) Tuloslaskelmassa esitetään tilikauden tulos, voitto tai tappio sekä tulot ja menot, jotka ovat sen syntyneeseen vaikuttaneet. Tuloslaskelmassa tilikaudelle kohdistetuista tuloista vähennetään tilikauden menoina vain ne menot, jotka ovat aiheutuneet tuottojen aikaansaamiseksi. Tätä kutsutaan meno tuloon kohdalle -periaatteeksi. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen 2016, 36.) Turveruukki käyttää tuloslaskelmassaan kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa ja kyseistä kaavaa tarkastellaan läheisemmin myös tässä opinnäytetyössä.

Alla esitetyistä kuvioista 2 nähdään, kuinka kululajikohtaisen tuloslaskelman (liite 1) erien esittämissä järjestyksen perustana toimii taloudellinen tärkeysjärjestys. Mitä välittömämpi yhteys erällä on yrityksen tuottamiin hyödykkeisiin, sitä ylempänä se vähennetään laskelmassa. Näin laskelman jäämä, liikevoitto, kuvaa varsinaisen toiminnan menestyksellisyyttä. Liikevoiton jälkeen vähennettäviä eräitä ovat tuloksesta osansa saavien osuudet, rahoittajille kuuluvat korvaukset sekä verottajalle kuuluvat välittömät verot. Tuloslaskelman viimeisellä rivillä näkyy siis itse omistajalle jäävä osuus tilikauden tuotoista, joko voittona tai tappiona. (Kaisanlahti ym. 2017, 43, 104.)

KUVIO 2. Kululajikohtaisen tuloslaskelman rakenne (Salmi 2006, 33)

4.1 Liiketoiminnan tuotot

Tulolaskelmassa esitetään kahdenlaisia rivejä; tilikaudelle kuuluvat tuotot sekä kulut (Salmi 2012, 30). Neljällä ensimmäisellä rivillä esitetään varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneet tuotot eli liikevaihto, liiketoiminnan muut tuotot, yrityksen omaan käyttöön valmistettujen hyödykkeiden määrä sekä yrityksen itse jalostamien tuotteiden varaston muutos. (Kirjanpitoasetus 1339/1997.)

Kirjanpitolain määritelmän mukaan *liikevaihtoa* ovat tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot eli varsinaisesta liiketoiminnasta ansaitut myyntituotot, joista on vähennetty myönnettyt alennukset, arvonlisävero sekä muut myynnin määrästä riippuvaiset verot. (KPL 4:1 §.) Liikevaihdoksi luetaan myös vaihto-omaisuudesta saadut myyntituotot (Salmi 2012, 48). Liikevaihto esitetään pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Suoriteperusteisuus tarkoittaa sitä, että liikevaihtoa syntyy, kun suorite luovutetaan ostajalle. Poikkeuksena tästä pääsäännöstä, pitkän valmistusajan vaativista hyödykkeistä kertyvä liikevaihto, voidaan tulouttaa valmistusasteen etenemisen myötä. Tieto mahdollisesta osatuloutuksesta tulee esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Leppiniemi, Leppiniemi & Kisanlahti 2013, luku 4, Liikevaihto.) Liikevaihto on yritystoiminnan laajuuden tärkein mittari ja sitä käytetään yrityksen koon kuvaamiseen. Liikevaihtoon suhteutetaan myös monia muita tuloslaskelman eriä ja liikevaihto onkin osatekijänä useissa yrityksen tunnusluvuissa. Liikevaihdon muutos on oleellinen ja tärkeä toimintaa kuvaava signaali. Nopea liikevaihdon kasvu voi olla merkki yrityksen dynaamisuudesta ja onnistuneesta liiketoiminnasta ja pysähtynyt kasvu voi kertoa lisääntyneestä konkurssin vaarasta. (Kisanlahti ym. 2017, 104.)

Kuten liikevaihtokin, *valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos*, on toiminnan laajuutta ja volyyymia kuvaava tuloslaskelman erä. Tässä erässä kuvataan ainoastaan varastoa, jota kirjanpitovelvollinen on itse jalostanut. (Kisanlahti ym. 2017, 110.) Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos on ainoastaan valmistustoimintaa harjoittavan yrityksen tuloslaskelman erä ja se kuvaa yrityksen itsensä valmistaman varaston suurentumista tai pienentymistä tilikauden aikana. (Salmi 2012, 49-50.)

Erä *valmistus omaan käyttöön* aiheutuu yrityksen itselleen valmistaman hyödykkeen, esimerkiksi kaluston, hankintamenosta. Kyseisen erän tarkoitus on oikaista liiketoiminnan kuluja, omaan käyttöön valmistettujen hyödykkeiden kulujen osalta. (Tomperi 2015, 150.)

Liiketoiminnan muut tuotot ovat sellaisia liiketoiminnasta saatuja tuottoja, jotka eivät ole liikevaihtoa. Liiketoiminnan muut tuotot voivat olla esimerkiksi vuokratuottoja tai pysyvien vastaavien myynnistä saatuja tuottoja. Kyseisen erän tuotot voivat olla kertaluontoisia. Esimerkki liiketoiminnan muissa tuotoissa esiintyvistä summasta voisi olla tuotantokoneen myyntivoitto. (Salmi 2012, 51.)

Tuloslaskelman neljä ensimmäistä riviä kertovat tilikauden liiketoiminnan tuotot, oikaistuna omaan käyttöön valmistettujen tuotteiden kuluilla sekä yrityksen itse jalostamien tuotteiden varaston muutoksella. Turveruukki Oy:n tuloslaskelman ensimmäisellä rivillä esitetään jrsinturpeen, palaturpeen, kasvuturpeen sekä puuenergian myynnistä tilikauden aikana kertyneet myyntituotot eli yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneet tuotot. Turveruukki on valmistustoimintaa harjoittava yritys, joten sen tuloslaskelmassa esiintyy rivi valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos. Erästä nähdään mahdollinen varastoon tuotettu turve- sekä puuenergia tai vastaavasti varastosta tilikauden aikana myyty, aiempina vuosina tuotettu, hyödykemäärä. Muita tuottoja Turveruukilla on vuosien 2014, 2015 sekä 2016 tilikausilla ollut mm. maa-alueen myyntivoittoja, kalustoon kohdistuvia vakuutuskorvauksia sekä projektivastuuja.

4.2 Liiketoiminnan kulut

Kun varsinaisesta liiketoiminnasta saadut tuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot on esitetty, vähennetään tuotoista niiden hankintaan suoranaisesti vaikuttaneet liiketoiminnan kulut. Tuotoista jäljelle jäävä osa nähdään laskelman ensimmäisellä tulosrivillä liikevoittona tai –tappiona. (Salmi 2012, 32.)

Materiaalit ja palvelut ovat kululajikohtaisen tuloslaskelman ensimmäinen kulurivi. Tämä erä sisältää ostoja, jotka jaotellaan luonteensa perusteella kahteen ryhmään; *aineet, tarvikkeet ja tavarat* sekä *ulkopuoliset palvelut*. Erässä aineet, tarvikkeet ja tavarat esiintyvät materiaalityyppiset ostot, kuten raaka-aineet, ja erässä ulkopuoliset palvelut työpitoiset ostot, joita voivat olla esimerkiksi myytäväksi tehdyn hyödykkeen valmistukseen vuokratun työvoiman kulut. (Leppiniemi ym. 2013, luku 4, Materiaalit ja palvelut.)

Aineet, tarvikkeet ja tavarat jaotellaan edelleen kahdeksi alaryhmäksi; *ostot tilikauden aikana* sekä *varaston muutos* (Leppiniemi ym. 2013, luku 4, Materiaalit ja palvelut). Erä ostot tilikauden aikana

sisältää tilikauden aikana tehdyt materiaaalipitoiset ostot, riippumatta siitä, ovatko ostetut hyödykkeet varastossa, jo käytetty tai luovutettu asiakkaille. Ostot siis merkitään täysimääräisinä kuluina tuloslaskelmaan silloin, kun hyödykkeet vastaanotetaan. Niinpä kuluja tulee oikaista tilikauden todellisen ainekäytön mukaisiksi ja tämä tapahtuu varaston muutos -erän kautta. Ostoista vähennetään tilikauden ainekäyttö ja erotus merkitään tulolaskelmaan varaston muutoksena. Mikäli ostot ovat olleet suuremmat kuin ainekäyttö, on varasto kasvanut ja mikäli ainekäyttö on tilikauden aikana ylittänyt ostojen määrään, on varasto pienentynyt. Varaston muutos -erä on siis ostokulujen oikaisuerä. (Salmi 2012, 42.)

Erässä *henkilöstökulut* esitetään ennakonpidätyksen alaiset palkat sekä niihin verrattavat erät ja välittömästi palkan perusteella määräytyvät kulut. Kulut jaetaan kahteen erään; *palkat ja palkkiot* sekä *henkilöstösivukulut*. Henkilöstösivukuluja ovat esimerkiksi eläkevakuutusmaksut sekä sosiaaliturvamaksut. Henkilöstökuluissa ei esitetä eriä, jotka eivät määräydy palkkojen tai palkkioiden perusteella. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi henkilöstön koulutuksesta aiheutuvat menot tai luontoisetujen raha-arvot. Edellä mainitut sekä mainittujen kaltaiset kulut esitetään erässä *liiketoiminnan muut kulut*. (Leppiniemi ym. 2013, luku 4, Henkilöstökulut.)

Liiketoiminnan muihin kuluihin luetaan varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneet kulut, joille ei kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa ole omaa erää. Tällaisia kuluja ovat muun muassa vuokratulot, markkinointikulut ja vapaaehtoiset henkilöstökulut. (Tomperi 2015, 151.)

Erässä *poistot ja arvonalentumiset* esitetään tilikauden aikana tehdyt, poistosuunnitelman mukaiset, poistot sekä mahdolliset omaisuuden arvonalentumiset. Pitkävaikutteisten tuotannontekijöiden (pysyvien vastaavien) hankintamenot vähennetään tuloksesta riippumatta vaikutusaikanaan, tehdyn poistosuunnitelman mukaan. Oletuksena tällaisessa pitkäaikaisessa sijoituksessa on, että siitä saatava hyöty koskee useampaa vuotta. Tämän vuoksi hankintamenoa ei voida myöskään merkitä kerralla yhden tilikauden kuluksi. Poistot kyseenomaisesta investoinnista tehdään hyödykkeen vaikutusaikana ja poistojen perusteena on se, miten kyseisen omaisuusesineen arvioidaan tuottavan. Kirjanpitovelvollisen tekemän poistosuunnitelman tulee olla sidoksissa omaisuuden tulo-odotuksiin, ei yrityksen toiminnan tulokseen. Poistoja voidaan tehdä hyödykekohtaisina tasapoistoina, menojäännöspoistoina sekä käytön mukaisina poistoina. (Salmi 2012, 53-54.) Tasapoistomenetelmässä hyödykkeen hankintahintaa vähennetään vuosittain saman suuruisilla poistoilla. Menojäännöspoist-

toissa vähennys tehdään aina jäljellä olevasta hankintahinnasta prosenttiosuutena ja käytön mukaisia poistoja eli substanssipoistoja tehdään yleensä maa-ainesten ottoalueisiin. (Ojala 2006, viitattu 11.12.2017.)

Pysyviin tai vaihtuviin vastaaviin kuuluvista hankinnoista voidaan tehdä myös arvonalentumisvähennyksiä. Arvonalentumiseen johtavia tekijöitä ovat jokin poikkeuksellinen tapahtuma, joka heikentää omaisuuden arvoa nopeammin, kuin mitä poistosuunnitelmassa on ennakoitu. Tällainen tapahtuma voi olla esimerkiksi tulipalo. (Salmi 2012, 54.)

Turveruukin suurin kuluerä on erä ulkopuoliset palvelut. Turveruukki on ulkoistanut suurimman osan turvetuotantoon liittyvästä työstä. Ulkopuoliset palvelut Turveruukilla sisältävät myytäviin tuotteisiin liittyvät muuttuvat kustannukset, joita ovat turpeen sekä energiapuun suorat sekä välilliset kustannukset. Liiketoiminnan muita kuluja turveruukilla ovat muut henkilökulut, vuokratulot, ympäristökulut, soiden tutkimuksesta sekä soiden suunnittelutyöstä syntyneet kulut, matkakulut ja edustuskulut, ylläpitokulut, pakolliset varaukset sekä huomattavasti suurimpana liiketoiminnan muiden kulujen eränä toimisto- ja liikekulut.

Turveruukin suunnitelman mukaiset poistot ovat tilinpäätöksen liitetietojen mukaan tehty taloudellisen pitoajan mukaan tasapoistoina sekä tuotantoa vastaavina substanssipoistoina. Tuotannon mukaisessa poistomenetelmässä poistoprosentti määräytyy Turveruukilla turpeentuotannon sekä taseessa olevan suovarannon väliseen suhteeseen. Tällaista poistomenetelmää Turveruukilla alettiin soveltaa vuodesta 2015 lähtien, kun aiempina vuosina substanssipoistojen laskenta tehtiin toimitusmäärien mukaan. Muutoksen yhteydessä varastoon sisällytettiin poistokomponentti, joka sisältyy varastossa olevan turpeen arvoon. Poistot Turveruukilla kohdistuvat turvesoihin, koneisiin sekä kalustoon, rakennuksiin ja muihin pitkävaikutteisiin menoihin.

4.3 Liikevoitto

Liikevoitto (-tappio) on liiketoiminnan kannattavuuden perusrivi. Erässä ei ole vielä huomioitu jäljempänä laskelmassa esiintyviä rahoitustoiminnan, satunnaisten erien, tilinpäätössiirtojen ja verojen vaikutuksia. Liikevoitto (-tappio) kertoo, mitä liiketoiminnan tuotoista on jäljellä, kun liiketoimin-

nan ylläpitämiseen ja kehittämiseen kuluneet menot on vähennetty. Kyseinen erä on pääomarakenteesta riippumaton ja sitä käytetäänkin yritystoiminnan analysoimisessa sekä tunnuslukujen laskemisessa. (Salmi 2012, 55.)

Liikevoittoa tulee verrata liikevaihtoon. Yksinään positiivinen liikevoitto ei vielä sinänsä kerro, kuinka menestyksestä liiketoiminta todellisuudessa on. Liikevoitto kertoo yrityksen operatiivisen kannattavuuden, eikä siinä vielä huomioida sitä, onko yritys velallinen vai velaton. Liikevoiton tulisi kattaa yrityksen rahoituskulut, verot sekä osingonjako. (Balance Consulting 2017, Viitattu 4.10.2017.) Turveruukin liikevoittoa on tarkasteltu ja analysoitu edempänä kappaleessa 4.5.2.

4.4 Liiketoiminnan muut tuotot/ kulut ja tilikauden tulos

Kun varsinaista liiketoimintaa kuvaava liikevoitto on saatu selville, vähennetään ja lisätään siihen muut välillisesti liiketoiminnasta syntyneet kulut ja tuotot. Näin päästään lopulliseen tilikauden tulokseen, eli omistajalle liiketoiminnasta jäävään osuuteen.

Erän *rahoitustuotot ja -kulut* tarkoituksena on kuvata kirjanpitovelvollisen rahoituksen hankinnan ja sijoitustoiminnan tulosta. Rahoitustuotot ja -kulut eritellään muita eriä tarkemmin, jotta saadaan selville rahoitustuottojen ja -kulujen kohdistuminen konsernin, omistusyhteisyritysten sekä muiden tahojen osalta. Näin ollen erä sisältää useita alaeiä. *Voitto/ tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja* on tulosrivi, joka kertoo liiketoiminnan tuloksen ennen verotuksellisia tai voitonjaon kannalta tehtäviä tuloksen järjestelytoimia. (Salmi 2012, 56, 58.)

Erään *tilinpäätössiirrot*, sisältyvät poistoeron sekä vapaaehtoisten varausten muutokset. Tilinpäätössiirrot liittyvät nimenomaan verotuksen tuloksenjärjestelyihin. *Poistoeron muutoksia* syntyy, mikäli verotuksessa tehdyt poistot ovat erisuuruisia, kuin kirjanpidon puolella tehdyt suunnitelman mukaiset poistot. *Vapaaehtoisten varausten muutos* sisältää tuloksenjärjestelyeriä, joita voivat olla muun muassa toimintavaraus ja jälleenhankintavaraus. (Salmi 2012, 59-60.)

Tuloverot määräytyvät yrityksen veronalaisen tulon perusteella ja ne tulee esittää tuloslaskelmassa suoriteperusteisina. *Muut välittömät verot* ovat harvinaisen erä, jossa esitetään mahdolliset muut välittömästi tuloksen perusteella määräytyvät verot, kuin tuloverot. Tällaisia eriä saattavat olla esimerkiksi muille tilikausille kuuluvat verot. (Kaisanlahti ym. 2017, 124.)

Kululajikohtaisen tuloslaskelman viimeisenä esitettävä erä on *tilikauden voitto (tappio)*. Erä nimensä mukaisesti ilmaisee, mitä on jäljellä kaikkien huomioitujen kulujen sekä tuottojen jälkeen. Tämä on siis yrityksen omistukselle kuuluva osa, josta jaetaan mahdolliset voitot sekä jätetään osa kasvattamaan yrityksen omaa pääomaa. (Salmi 2012, 61.)

Turveruukin tulolaskelman erä rahoitustuotot ja -kulut sisältää osinko- sekä korkotuottoja, lainojen korkokuluja sekä muita rahoituskuluja. Tilinpäätössiirroissa Turveruukilla esiintyy erä konserniavustus, joka on edellä kuvatun mukaisesti tuloksenjärjestelykeino.

4.5 Tuloslaskelman lukeminen ja analysointi

Kun tulolaskelman erien merkityksen sekä syntyperän ymmärtää, on tulolaskelmaa helpompi lukea. Laskelman kokonaisuuden hahmottaminen sekä sen ymmärtäminen, mistä tulosriveillä esitetyt summat koostuvat, helpottaa yritystoiminnan vaikutuksien ymmärtämistä yrityksen tuloksen muodostumisessa.

Tuloslaskelmaa tarkasteltaessa ja lukiessa, tulee erityistä huomiota kiinnittää kolmeen tärkeään erään; liikevaihto, liiketulos sekä tilikauden tulos. *Liikevaihto* on yritystoiminnan tärkein volyyymittari ja liikevaihdon taso sekä kehitys kertovat yrityksen suorituskyvystä. *Liiketulos* kuvaa itse liiketoiminnan kannattavuutta, kun liiketoiminnan myyntituotoista on vähennetty niiden aikaan saamiin tarvitut kulut. *Tilikauden tulos* kuvaa yritystoiminnan kannattavuutta ei-operatiivisten tuottojen ja kulujen jälkeen. Tilikauden tulos kertoo, mitä omistajalle jää tuotoista, kun kaikki kulut on katettu. (Seppänen 2011, 101-104.) Myös liiketoiminnan kulujen sekä liikevaihdon välisten suhteiden sekä niiden muutosten tarkastelu on olennaista tuloslaskelmaa lukiessa (Isaksson 2014, viitattu 16.10.2017). Lisätietoja tuloslaskelmassa esitetyistä tiedoista saadaan tilinpäätöksen liitetiedoista. Laskelmaa silmäilemällä saadaan yleiskuvaa yrityksen tilikauden tuloksellisuudesta sekä mahdollisista muutoksista tilikausien välillä. Tunnuslukuja laskemalla, tulolaskelmasta saadaan konkreettisempaa informaatiota liiketoiminnan kannattavuudesta.

4.5.1 Liikevaihdon muutokset

Liikevaihto nähdään yrityksen toiminnan laajuuden kuvaajana ja yleistä onkin, että yrityksen koko kuvataan liikevaihdon suuruuden perusteella. Muutokset liikevaihdossa voivat kertoa toiminnan

kasvamisesta ja yrityksen menestymisestä tai vastaavasti liiketoiminnan heikkenemisestä. Liikevaihtoon verrataan monia muita tilinpäätöksen eriä tunnuslukuja laskettaessa ja liikevaihtoa ja sen avulla laskettavia tunnuslukuja käytetäänkin usein myös yritysten välisissä vertailuissa. (Leppiniemi ym. 2017, luku 4, Tuloslaskelman lukeminen.)

Turveruukin tulolaskelmia tarkastelemalla nähdään, että yritys on onnistunut pitämään liikevaihdon muutokset melko pieninä hyödyntämällä aiempina vuosina varastoon tuotettua turvetta. Vuodesta 2014 vuoteen 2015 Turveruukin liikevaihto kasvoi 2,1 prosenttia. Kuitenkin vuoden 2016 tilinpäätökseen liikevaihto laski 2,5 prosenttia. Liikevaihdon heilahteluun vaikuttavat merkittävästi sääolosuhteet, niin tuotannon, kuin asiakkaiden energiatarpeenkin kautta. Sääolosuhteet vaikuttavat sekä tuotetun turpeen määrään, että laatuun. Myös sähkön hinnan muutokset aiheuttavat vaihteluita liikevaihdossa.

4.5.2 Liikevoiton riittävyys

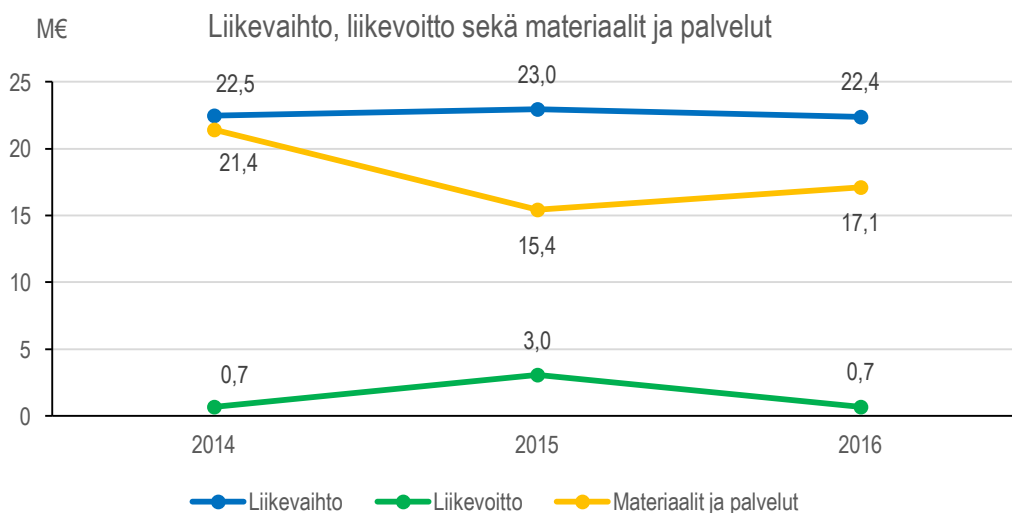
Liikevoitto on nimenomaan liiketoiminnan kannattavuuden kuvaaja, sillä erässä ei oteta huomioon alempana laskelmassa esiintyviä satunnaisten erien, rahoitustoiminnan, tilinpäätösjärjestelyiden sekä verojen vaikutuksia. Negatiivinen liikevoitto eli liiketappio tarkoittaa, että yritys ansaitsee liiketoiminnallaan liian vähän tuottoja, kattaakseen toiminnasta syntyvät kulut. (Salmi 2012, 55.)

Turveruukin tarkastelukohteina olevien vuosien tuloslaskelmien perusteella voidaan nähdä, että liiketoiminnan tuotot ovat riittäneet kattamaan toiminnan toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi vaadittavat kulut ja kaikkina tarkastelun kohteina olevina vuosina, on yritystoiminnasta syntynyt siis liikevoittoa. Vuonna 2015 liikevoitto on ollut vuosia 2014 sekä 2016 huomattavasti korkeammalla tasolla. Kyseisenä tilikautena liikevoiton määrään ovat olennaisesti vaikuttaneet myyntihintojen nousu sekä tuotannon ja toimitusten yksikkökustannusten pieneneminen. Myyntihintojen nousu vaikuttaa liikevaihdossa ja yksikkökustannusten lasku muuttuvien kustannusten määrässä. Myös uuteen poistosuunnitelmaan siirtyminen näkyi tuloksen paranemisena. Liikevoitto antaa tarkempaa tietoa yrityksen liiketoiminnan kannattavuudesta, kun sitä verrataan yrityksen tilikauden liikevaihdon määrään.

4.5.3 Kulurakenne

Kulurakennetta tarkasteltaessa kulut voidaan niiden luonteen ja vaikutuksien perusteella jakaa muuttuviin sekä kiinteisiin kustannuksiin. Muuttuvat kustannukset ovat suoraan riippuvaisia myynnin määrästä. Tällaiset kustannukset syntyvät suoraan tuotteen valmistuksesta tai myynnistä. Myynnin kasvaessa kasvavat myös muuttuvat kustannukset tai vastaavasti myynnin tai tuotannon vähetessä pienenevät myös muuttuvat kustannukset. Valmistustoimintaa harjoittavalla yrityksellä muuttuvia kustannuksia ovat materiaalit, tarvikkeet sekä energia. Myös palkat voivat olla muuttuvia kustannuksia, mikäli niiden määrät ovat suoraan sidoksissa tuotannon määrään. Kiinteät kustannukset eivät ole suoranaisesti riippuvaisia tuotantomäärästä vaan ne syntyvät yritystoiminnasta ajan kulumisen perusteella, riippumatta toiminnan volyyminä. (Yritystoiminta 2017, Viitattu 4.10.2017.)

Turveruukin suurin kuluerä on erä materiaalit ja palvelut. Materiaalit ja palvelut ovat muuttuvia kustannuksia ja kulurakenne turveruukilla on hyvin paljon muuttuviin kustannuksiin painottuva. Erä materiaalit ja palvelut koostuu aine- ja tarvikeostoista sekä ulkopuolisista palveluista, joista jälkimmäinen on huomattavasti suurin kuluerä turveruukin tuloslaskelmassa. Erän suuruus johtuu turveruukin urakoitsijapainotteisesta toiminnasta. Tuotantoon liittyvä toiminta on ulkoistettu urakoitsijoiden sekä aliurakoitsijoiden toimeksi. Turveruukin harjoittamassa liiketoiminnassa toiminnan volyyminä on hyvin riippuvaista sääolosuhteista, joten on toimivaa, että myös kustannukset ovat pääosin sidoksissa toiminnan volyyminä. Niinpä mahdollinen alhainen tuotantomäärä tarkoittaa myös alhaisempia tuotantoon liittyviä kustannuksia. Turveruukin kiinteät kulut painottuvat myös ulkoisiin palveluihin, ja näitä ovat ympäristöön sekä hallintoon liittyvät konsernin sisäiset kustannukset. Kuviossa 3 voidaan seurata Turveruukin liikevaihdon, liikevoiton sekä erän materiaalit ja palvelut muutoksia vuosien 2014-2016 välillä.

KUVIO 3. Liikevaihdon, liikevoiton sekä materiaalit ja palvelut kuluerän muutokset, Turveruukki Oy

4.5.4 Tilikauden tulos

Tilikauden tulos voi olla joko voittoa tai tappiota. Tilikauden tulos jää jäljelle, kun kaikki tilikauden tulot ja menot on huomioitu ja tämä tulosrivi kertoo, mitä tilikauden toiminnasta jäi omistajalle. Voitto ja tappio vaikuttavat yrityksen oman pääoman määrään. (Salmi 2012, 61.)

Erästä voitto/ tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja voidaan nähdä, että Turveruukin liikevoitto on riittänyt kattamaan rahoituskulut. Kuitenkin tilinpäätössiirtojen ja verojen jälkeen tilikauden tulos jää viimeisimpänä tarkasteluvuotena negatiiviseksi ja tämän voidaan nähdä johtuvat tilinpäätössiirroissa esiintyvistä konserniavustuksesta. Vuosina 2015 sekä 2014 tilikauden tulos on jäänyt vielä positiiviseksi.

Konserniavustus on verotuksellinen tuloksenjärjestelykeino ja Turveruukin kohdalla tilikauden tulos on siirretty konserniavustuksen kautta emoyhtiön verotukseen. Niinpä tuloslaskelman osoittama tilikauden tulos ei ole relevantti. Sen sijaan erä voitto/ tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja kertoo yrityksen tilikaudella tuottamasta tuloksesta.

Tuloslaskelman erien perusteella laskettavia, talouden kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja, on useita. Tunnuslukujen laskemista ja analysointia tarkastellaan myöhemmin kappaleessa 8, jossa

keskitytään yrityksen taloudellisen tilanteen arviointiin. Tunnuslukuja laskemalla saadaan varmistusta sekä tukea pohdinnoille, joita tulolaskelmaa silmäilemällä voidaan tehdä.

5 TASE

Taseen tarkoitus on kuvata yrityksen taloudellista asemaa tilikauden lopussa eli yrityksen tilinpäätöspäivänä. Kuten alla olevasta kuviosta 4 nähdään, tasekaavan (liite 2) osoittama kirjanpitovelvollisen taloudellinen asema muodostuu tilikauden lopun varoista ja omaisuudesta eli *vastaavista* sekä veloista ja omasta pääomasta eli *vastattavista*. Tase antaa siis tietoa yrityksen varallisuusrakenteesta sekä rahoitusrakenteesta. Varat kuvaavat investointeja sekä resursseja, joita yritys tarvitsee kannattavan liiketoiminnan synnyttämiseksi ja velat taas toiminnan rahoittamiseksi otettuja velkoja. Oma pääoma saadaan selville, kun yrityksen varoista vähennetään sen velat. Tämän vuoksi omaa pääomaa kutsutaan myös nettovarallisuudeksi eli substanssiarvoksi. (Seppänen 2011, 44.) Koska taseen toinen puoli kuvaa yrityksen hankintoja ja toinen puoli taas näiden hankintojen rahoittamiseksi otettuja velkoja ja yrityksen omaa rahoitusta, tulee taseen puolien aina olla saman suuruiset.

VASTAAVAA	VASTATTAVAA
PYSYVÄT VASTAAVAT	OMA PÄÄOMA
Aineettomat hyödykkeet	Osake- tms. pääoma
Aineelliset hyödykkeet	Edellisten tilikausien voitto (tappio)
Sijoitukset	Tilikauden voitto (tappio)
VAIHTUVAT VASTAAVAT	PAKOLLISET VARAUKSET
Vaihto-omaisuus	VIERAS PÄÄOMA
Saamiset	Pitkäaikainen
Rahoitusarvopaperit	Lyhytaikainen
Rahat ja pankkisaamiset	

KUVIO 4. Tilinpäätöksen pikalukutaito- Tase (Hyphen 2017, viitattu 28.09.2017)

5.1 Vastaavaa

Taseen vastaava-puoli eli varat jaetaan kahteen pääryhmään; pysyviin vastaaviin sekä vaihtuviin vastaaviin. Jako pysyviin sekä vaihtuviin vastaaviin tehdään hyödykkeen käyttötarkoituksen perusteella ja molemmat pääryhmät jaetaan edelleen omaisuuslajien perusteella alaryhmiin. (Salmi 2012, 63.)

5.1.1 Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat koostuvat hyödykkeistä sekä sijoituksista, jotka on suunniteltu tuottamaan tuloa usean tilikauden ajan. Pysyvät vastaavat jaetaan kolmeen alaryhmään; *aineettomat hyödykkeet*, *aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset*, jotka kaikki sisältävät myös itsessään useita alajoukkoja. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 123.)

Erä *aineettomat hyödykkeet* koostuu nimensä mukaisesti immateriaalisesta varallisuudesta, joka on taseessa jaettu edelleen *kehittämismenoihin*, *aineettomiin oikeuksiin* sekä *liikearvoon ja muihin pitkävaikutteisiin menoihin*. (Salmi 2012, 65). *Kehittämismenot* ovat yrityksen toiminnan kehittämiseen käytetyt kulut. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi tuotantoa edeltävien prototyyppien tai mallien suunnittelusta ja valmistuksesta aiheutuvat menot. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 124.) *Aineettomat oikeudet* ovat erikseen luovutettavissa olevia hyödykkeitä, kuten patentit, vuokraoikeudet, liikenneluvat ja tekijänoikeudet. Taseeseen ei saa kuitenkaan aktivoida hyödykkeitä, joilla ei ole rahamääräistä arvoa. *Liikearvo* syntyy tyypillisesti fuusiotilanteessa. Liikearvo on liiketoiminnan tai yrityksen kauppahinnan ja netto-omaisuuden erotus. Kun liikearvoa syntyy, on siis yrityksestä maksettu enemmän kuin sen omaisuuden substanssiarvo on. (Salmi 2012, 65.) Kirjanpitoon ei voida merkitä yrityksen itselleen luomaa liikearvoa. *Muut pitkävaikutteiset menot* ovat sellaisia aineettomien hyödykkeiden hankintamenoja, jotka eivät sisälly mihinkään aiemmista ryhmistä. (Leppiniemi ym. 2013, luku 3, Pysyvät vastaavat.)

Aineelliset hyödykkeet ovat sellaista materiaalista reaaliomaisuutta, jolla on tulonodotuksia tulevaisuudessa. Taseeseen merkittävä osa on se hankintamenon osa, jota ei ole vielä poistettu. Aineellisten hyödykkeiden poistojen perustana on hyödykkeen hyöty yritystoiminnan tulonhankintaprosessissa. Aineelliset hyödykkeet jaetaan *maa- ja vesialueisiin*, *rakennuksiin ja rakennelmiin*, *koneisiin ja kalustoon*, *muihin aineellisiin hyödykkeisiin* sekä *ennakkomaksuihin*. (Salmi 2012, 66.) Erään *maa- ja vesialueet* kuuluu nimensä mukaisesti maa- ja vesialueiden, tonttien sekä metsäalueiden hankintamenot. Tällainen hankintameno ei periaatteessa kulu, joten siitä ei myöskään tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Erään *rakennukset ja rakennelmat* kuuluvat sijoitusluonteisten rakennelmien sekä rakennusten hankintamenot sekä sellaisten rakennusten ja rakennelmien hankintamenot, jotka ovat yritystoiminnan käytössä. Erä *koneet ja kalusto* sisältää yritystoiminnassa käytössä olevien laitteiden hankintamenot ja erään *muut aineelliset hyödykkeet* sisältyvät sellaisten

aineellisten hyödykkeiden hankintamenot, jotka eivät kuulu muihin aineellisten hyödykkeiden alaryhmiin. Tällaisia hyödykkeitä voivat olla esimerkiksi soranottoaikat ja rautatiet. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 125-126.) Erässä *ennakkomaksut* esiintyvät sellaiset pitkäkestoiset hyödykkeet, jotka on maksettu, mutta joita ei ole vielä tilinpäätöshetkellä käyttöön otettu, toimitettu tai asennettu (Salmi 2012, 67).

Sijoitukset ovat sellaisia omistettavia osakkeita, osuuksia sekä saamia, joista odotetaan saatavan tuottoja useampana kuin yhtenä tilikautena. Erässä esitetään sekä osuuksia, että saamia muissa yrityksissä. Erässä esiintyvät aluerät ovat; *osuudet saman konsernin yrityksissä, saamiset saman konsernin yrityksissä, osuudet omistusyhteisyhteisyyksissä, saamiset omistusyhteisyhteisyyksissä ja muut osakkeet ja osuudet sekä muut saamiset*. (Salmi 2012, 127.) Sijoitusten hankintamenosta ei yleensä tehdä vähennyksiä ja ne esitetäänkin taseessa hankintamenoja suuruusina (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 89).

Turveruukin tasetta tarkastelemalla nähdään, että pysyvät vastaavat koostuvat pääosin aineellisista hyödykkeistä, joista huomattavasti suurimpana eränä ovat turvesuot. Muita aineellisia hyödykkeitä yrityksellä ovat maa- ja vesialueet, koneet ja kalusto, rakennukset ja rakennelmat sekä muut pitkäaikaiset sijoitukset.

5.1.2 Vaihtuvat vastaavat

Kuten edellä on kuvattu, pysyvät vastaavat ovat erää, joilla on tuotto-odotuksia useammalle tilikaudelle. Vastaavasti *vaihtuvat vastaavat* ovat erää, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloja enintään yhden tilikauden, tai 12 kuukauden ajan. Vaihtuvat vastaavat esitetään taseessa neljässä erässä; *vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset*. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 123,128.)

Vaihto-omaisuutta ovat esimerkiksi erilaiset raaka-aineet, tarvikkeet, valmisteet sekä puolivalmisteet. Vaihto-omaisuus on myytäväksi joko sellaisenaan tai jalostettuina tarkoitettuja hyödykkeitä. Vaihto-omaisuus jaotellaan taseessa neljään varsinaiseen erään; *aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet/tavarat* sekä *muu vaihto-omaisuus*. Lisäksi ryhmässä on rahoituserä; *ennakkomaksut*. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 129.)

Vaihtuvien vastaavien erä *saamiset* sisältää saamisia, joiden odotetaan tuottavan tuloa vain yhden tilikauden aikana. Saamiset voivat olla sekä pitkä-, että lyhytaikaisia. Sekä pitkäaikaiset että lyhytaikaiset saamiset jaetaan alaryhmiksi saamisten luonteen mukaan. Alaryhmiä ovat; *myyntisaamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä, saamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä, lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet/ osuudet* sekä *siirtosaamiset*. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 130.)

Vaihtuvien vastaavien erään *rahoitusarvopaperit* sisällytetään lyhytaikaisiksi tarkoitettuja arvopaperisijoituksia. Erä jaetaan kolmeen alaryhmään; *osuudet saman konsernin yrityksissä, muut osakkeet ja osuudet* sekä *muut arvopaperit*. (Leppiniemi & Leppiniemi 2012, 81-83.)

Erä *rahat ja pankkisaamiset* sisältää yrityksen käteisvarat sekä kassavarat ja lyhytaikaisesti pankkiin talletetut varat. Rahat ja pankkisaamiset on tärkeä erä arvioitaessa yrityksen maksuvalmiutta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 98.)

Turveruukin vaihtuvat vastaavat ovat suurilta osin vaihto-omaisuutta, joka on varastoitua turvetta sekä puuenergiaa. Vaihtuvissa vastaavissa esiintyy suurena eränä myös lyhytaikaisia saamisia, jotka sisältävät myyntisaamisia, saamisia saman konsernin yrityksiltä sekä muita saamisia. Rahat ja pankkisaamiset ovat turveruukilla melko pienikokoinen vaihtuvien vastaavien erä, missä nähdäänkin suurten myyntisaamisten vaikutus varojen sitoutumiseen. Erän pienuus johtuu myös yrityksen valinnasta käyttää toiminnan rahoittamiseen konsernitililimiittiä. Tämän vuoksi yrityksen muilla tileillä ei pidetä suuria rahavaroja.

5.2 Vastattavaa

Taseen vastattavaa-puoli jaetaan neljään pääryhmään; oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä, pakolliset varaukset ja vieras pääoma. Vastattavaa-puoli kertoo siis yrityksen pääomarakenteesta; miten yrityksen omaisuus, eli vastaavaa-puoli, on rahoitettu. (Salmi 2012, 72.)

5.2.1 Oma pääoma

Oma pääoma on taseen Vastattavaa-puolen ensimmäinen rivi. Oma pääoma on vakavaraisuuden kulmakivi ja mitä suurempi se on, sitä pienempi on yrityksen rahoitusriski. Oma pääoma voi olla

kertyneitä voittovaroja, omistajien sijoittamaa omaa pääomaa tai hallussapitovoittoja. (Kaisanlahti ym. 2017, 92.) Oma pääoma jaetaan tasekaavassa edelleen kuudeksi alaryhmäksi; *osake-, osuustai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahoisto, käyvän arvon rahasto, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto (tappio) sekä tilikauden voitto (tappio)* (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 133). Turveruukin oma pääoma koostuu sekä sidotusta että vapaasta omasta pääomasta. Vapaata omaa pääomaa Turveruukilla ovat edellisten tilikausien voitot sekä tilikauden voitto. Sidottua pääomaa sen sijaan ovat osakepääoma sekä ylikurssirahasto.

5.2.2 Tilinpäätössiirtojen kertymä ja pakolliset varaukset

Purkamatta olevat tilinpäätössiirtojen kertymät esitetään erässä tilinpäätössiirtojen kertymä. Erässä on kaksi alaa; poistoeron muutos sekä vapaaehtoiset varaukset. Poistoeron muutoksia syntyy, kun kirjanpidossa tehtävät poistot ovat erisuuruisia kuin verotuksessa tehtävät poistot. Verotuksessa tehdyt poistot ylittävät kirjanpidossa tehtyjen poistojen määrän ja syntyy poistoeroa. Erä on siis käytännössä verottamattomia voittovaroja. (Salmi 2012, 79.)

Pakolliset varaukset ovat tiedossa olevia vastaisia menoja ja menetyksiä, joista ei tule enää kertymään vastaavaa tuloa. Ne ovat siis maksamatta olevia kuluja, joiden maksuperuste on jo syntynyt. (Salmi 2012, 80.) Turveruukin kohdalla erä pakolliset varaukset sisältää loppuvien turvetuotantoalueiden jälkihoitotoimenpiteisiin varautumisen.

5.2.3 Vieras pääoma

Vieras pääoma kertoo nimensä mukaisesti vieraan pääoman, yrityksen lainojen sekä velkojen määrän. Vieras pääoma jaetaan lyhytaikaiseen sekä pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. Pitkäaikaista vieras pääoma on silloin, kun sen takaisinmaksuun on enemmän aikaa kuin yksi vuosi. Lyhytaikaisia ovat lainat, jotka maksetaan takaisin vuodessa tai vuotta lyhemässä ajassa. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 139.)

Lyhyt- ja pitkäaikainen vieraspääoma jaetaan molemmat edelleen 12 alaryhmään; *joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, laina rahoituslaitoksilta, takaisinlainat eläkevakuutuslaitoksilta, saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille, velat omistusyhteisyri-*

tyksille, laskennalliset verovelat, muut velat sekä siirtovelat (Kerbs 2016, 69-71). Pitkäaikaiset vieraat pääomat koostuvat Turveruukilla lainoista rahoituslaitoksilta. Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa esiintyy sekä lainoja rahoituslaitoksilta, saman konsernin yrityksiltä, että muilta. Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa esiintyy myös ostovelkoja sekä siirtovelkoja, jotka ovat yleensä korotonta vierasta pääomaa.

5.3 Taseen lukeminen ja analysointi

Tasetta tarkastelemalla saadaan tietoa siitä, millaisella varallisuudella tulolaskelmassa esitettyjä tuottoja on saatu sekä millaisilla pääomilla tämä varallisuus on rahoitettu. Vastattavaa-puolelta nähdään pääoman rakenteen muodostuminen ja vastaavaa-puolelta se, mihin pääomat on sijoitettu. Pääoman määrällä, pääomarakenteella sekä sillä, miten pääoma on sitoutunut pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin, on merkitystä yrityksen kannattavuuden, maksuvalmiuden sekä vakavaraisuuden muodostumisessa. (Salmi 2012, 35,38.)

Tasetta silmäilemällä saadaan yleiskäsitystä yrityksen varallisuustilanteesta sekä sen muutoksista tilikauden aikana. Tilinpäätöksen liitetiedot antavat tukea taseen lukemiselle. Tasetta silmäilemällä ja eriä tutkimalla löydetään huomionarvoisia asioita, joihin voidaan syventyä tunnuslukujen laske-
misen sekä analysoinnin kautta. Näin saadaan perusteellisempaa informaatiota yrityksen taloudellisen tilanteesta. Taseen tietojen perusteella laskettavat tunnusluvut antavat tietoa muun muassa yrityksen vakavaraisuudesta sekä maksuvalmiudesta. (Salmi 2012, 84,85.)

Turveruukin tasetta tarkasteltaessa esitetään mahdollisia päätelmiä, joita tasetta lukemalla voidaan tehdä. Samalla pohditaan myös mahdollisia syitä erien kokoon sekä muutoksiin. Näiden pohdintojen tueksi kappaleessa 8 lasketaan sekä analysoidaan tunnuslukuja saatujen tietojen pohjalta.

5.3.1 Yrityksen pääomarakenne

Yrityksen pääomarakenne on toimiva ja joustava silloin, kun oman pääoman määrä on riittävä. Myös se, onko yrityksen oma pääoma vapaata omaa pääomaa vai sidottua omaa pääomaa, on huomion arvoinen asia yrityksen omistajien kannalta. Vapaa oma pääoma on yrityksen jaettavissa omistajille, toisin kuin sidottu pääoma. Niinpä omistajien hyödyn kannalta on tärkeää, että omassa pääomassa on vapaata, jaettavissa olevaa pääomaa. (Salmi 2012, 74.)

Pääomarakennetta tarkasteltaessa olennaista on yrityksen oman pääoman määrän sekä vieraan pääoman määrän suhde (Salmi 2012, 81). Mitä enemmän yrityksellä on korollista velkaa, suhteessa taseen loppusummaan sekä oman pääoman määrään, sitä heikompi on yrityksen vakava-raisuus ja sitä suurempi on sen rahoitusriski. Toisaalta kuitenkin, korollinen velka on yrityksen kan-nalta omaa pääomaa edullisempi tapa toiminnan rahoitukseen ja mitä enemmän yrityksellä on vel-kaa, sitä korkeampi on omistajien omalle pääomalleen saama tuotto. Kuitenkin, jotta tämä toteu-tuisi, on liiketoiminnan tietenkin oltava kannattavaa. (Seppänen 2011, 108.)

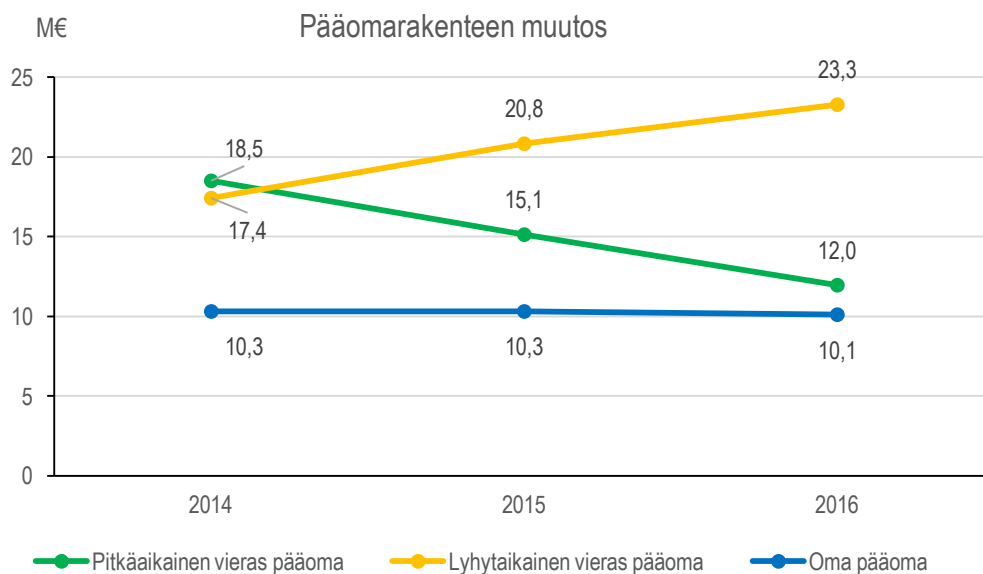
Turveruukilla oman pääoman voidaan nähdä koostuvan osakepääomasta, ylikurssirahastosta, edellisten tilikausien voitoista sekä tilikauden voitosta (tappiosta). Suurimpana eränä esiintyy edel-listen vuosien voitot, jotka ovat vapaata omaa pääomaa. Turveruukilla vieraan pääoman määrä on huomattavasti oman pääoman määrää suurempi, mikä saattaa heijastella suurta rahoitusriskiä. Huomioon tulee kuitenkin ottaa Turveruukin oman pääoman määrään vaikuttava konserniavustus sekä sisäisten velkojen osuus vieraassa pääomassa. Viime vuosina tehdyt suuret investoinnit ovat vaatineet lisää vierasta pääomaa. Omaa pääomaa ei ole viime vuosina kasvatettu vaan tulos on siirretty emoyhtiön verotukseen.

5.3.2 Lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä

Vieras pääoma saattaa olla eriteltynä taseessa korolliseen sekä korottomaan pääomaan. Korolliset lyhyt- sekä pitkäaikaiset velat kuvaavat velkarahoittajien sijoittamaa rahamäärää, kun taas korotto-mat velat liittyvät suoraan yrityksen liiketoimintaan. Lyhytaikaiset korottomat velat luetaankin yleensä osaksi yrityksen käyttöpääomaa ja ne ovat luonteeltaan mm. ostovelkoja sekä siirtovelkoja. (Seppänen 2011, 52.)

Yrityksen velkoja ja velkaantuneisuutta tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon todellisten korol-listen velkojen sekä korottomien velkojen määrä. Turveruukilla vieraat pääomat painottuvat vuo-desta 2015 alkaen lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, mikä herättää epäilyn siitä, riittävätkö yrityksen likvidit varat lainoista aiheutuvien kulujen kattamiseen. Lyhytaikaiset lainat ovat kuitenkin suurilta osin velkoja saman konsernin yrityksille. Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa esiintyy kaikkina tarkastelukohteina olevina vuosina korottomia eriä, joita ovat ostovelat sekä siirtovelat. Siirtovelat sisältävät muun muassa konserniavustusvelan. Lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä

on kasvanut tarkastelukohteina olevina vuosina ja tämän voidaan olettaa johtuvan siitä, että Turveruukki on käyttänyt toimintansa rahoittamiseen kyseisessä erässä esiintyvää konsernitililimiittiä. Tämä limiitti on pienikorkoista lainaa ja se esitetään kohdassa velat saman konsernin yrityksille. Pitkäaikaiset lainat koostuvat sen sijaan lainoista rahoituslaitoksille ja pitkäaikaisten lainojen määrä on lyhentynyt vuosittain. Kaiken kaikkiaan vieraan pääoman määrä on vuosien 2014-2016 välillä pysynyt lähes saman suuruisena. Toiminnan rahoitusta on nähtävästi pyritty keskittämään sisäisellä rahoituksella rahoitettavaksi ja rahoituslaitosten lainojen osuutta on pyritty pienentämään. Konsernin sisäinen rahoitus on yrityksen kannalta ulkoista rahoitusta turvallisempi vaihtoehto. Kuvion 5 kaavio havainnollistaa Turveruukin pääomarakenteessa tapahtuneita muutoksia. Kaaviosta nähdään lyhyt- sekä pitkäaikaisen vieraan pääoman suhteen muutos, johtuen käyttöön otetusta konsernitililimiitistä. Oma pääoma on pysynyt samalla tasolla, kun tilikausien voitot on siirretty emoyrityksen verotukseen konserniavustuksen kautta.

KUVIO 5. Turveruukin pääomarakenteen muutokset v. 2014-2016

5.3.3 Pääoman sitoutuminen

Yritys tarvitsee pääomaa investointien rahoittamiseen (pysyvät vastaavat) sekä käyttöpääomaan (vaihtuvat vastaavat). Käyttöpääoma on juoksevaan liiketoimintaan sitoutunutta pääomaa ja kertoo sen, kuinka paljon liiketoiminnan käynnissä pitäminen sitoo yrityksen pääomia. (Salmi 2012, 180,207.) Pysyvien ja vaihtuvien vastaavien välinen suhde ja niihin sitoutuneet varat kuvastavat

yrityksen muunneltavuutta sekä sopeutumiskykyä; Mitä sidotummassa muodossa varat ovat, sitä heikompi on yrityksen mahdollisuus joustaa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 40.)

Turveruukin taseen vastaavaa-puolelta nähdään, että pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet sitovat suurta osaa yrityksen varoista. Myös vaihtuviin vastaaviin sitoutuu kohtuullinen määrä varoja. Suurimpana eränä vaihtuvissa vastaavissa esiintyy vaihto-omaisuus. Erä lyhytaikaiset saamiset ovat toinen suuri vaihtuvien vastaavien erä ja tase-erittelyistä nähdään, että siihen sisältyy kaikkina vuosina myyntisaamisia saman konsernin yrityksiltä sekä muilta.

Käyttöpääomaan sitoutuneita varoja tulisi olla oikeassa suhteessa yrityksen likviditeettiin, eli rahavaroihin tai nopeasti rahaksi muutettavaan omaisuuteen. Mikäli varat sitoutuvat liiaksi muualle kuin kassaan, aiheutuu yritykselle helposti maksuvalmiusongelmia. Maksukykyongelmia syntyy, mikäli lyhytaikaisiin sitoumuksiin ei riitä varoja juuri sillä hetkellä, kun maksusitoumuksien aika olisi. (Salmi 2012, 206-207.)

6 RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelman tarkoituksena on antaa informaatiota yrityksen rahavirroista; miten yritys on aikaansaanut rahavirtaa ja miten kerrytetty rahavirta on käytetty. Rahoituslaskelman avulla voidaan arvioida yrityksen taloudellista tilannetta erityisesti rahoitusrakenteen kautta. Kirjanpitolain mukaan rahoituslaskemasta on käytävä ilmi *liiketoiminnan rahavirta, investointien rahavirrat* sekä *rahoituksen rahavirrat*. (KPL 2:1 §.)

Liiketoiminnan rahavirta kertoo, missä määrin yritys on onnistunut tuottamaan liiketoimintansa avulla rahavirtoja toimintaedellytysten säilyttämiseen, tuoton maksamiseen oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemiseen sekä lainojen takaisinmaksuun ilman ulkopuolista rahoitusta. *Investointien rahavirrat* sen sijaan osoittavat, kuinka paljon rahavaroja on käytetty pitkävaikutteisten tuotannontekijöiden hankkimiseen. *Rahoituksen rahavirrat* kertovat oman ja vieraan pääoman muutokset. (Kaisanlahti ym. 2017, 127-128.) Rahoituslaskelma kuvaa siis yrityksen kassaan maksuja sekä kassasta maksuja tilikauden aikana (Seppänen 2011, 53).

Rahoituslaskelma voidaan tehdä kahdella eri tyylillä, suoralla tai epäsuoralla esittämistyyllillä. Menetelmät eroavat toisistaan vain liiketoiminnan rahavirran esittämistavassa ja lopputulos on molemmilla tyyleillä sama. (Kerbs 2016, 103.)

Turveruukki käyttää rahoituslaskelmassaan epäsuoraa esitysmuotoa. Tässä menetelmässä tuloslaskelman tulosta oikaistaan käyttöpääoman muutoksen, jaksotuskirjausten sekä muiden ei-rahamääräisten erien osalta kassaperusteiseksi.

Liiketoiminnan rahavirta kertoo, kuinka hyvin yritystoiminnan tulot ovat riittäneet kattamaan liiketoiminnan ylläpitämiseen tarvittavat kulut. Minimivaatimuksena rahavirran riittävyydelle on, että tämä erä on positiivinen. Mikäli liiketoiminnan rahavirta jää negatiiviseksi, tarkoittaa se sitä, että yritys on joutunut rahoittamaan juoksevaa toimintaansa jo olemassa olevilla rahavaroilla tai ottamalla velkaa. Mikäli kuitenkin liiketoiminnan rahavirta on positiivinen, on juoksevien menojen jälkeen jäänyt varoja vielä investointeihin. (Salmi 2012, 240.)

Investointien rahavirrat kertovat tilikaudella tehtyjen investointien määrän eli aineellisen sekä aineettoman käyttöomaisuuden myynnit tai hankinnat. Kun liiketoiminnan rahavirrasta on vähennetty investoinnit, on jäljellä oleva rahavirta käytettävissä lainojen lyhennyksiin, sijoituksiin, omien osakkeiden ostoon sekä osingon jakoon. Liiketoiminnan rahavirran sekä investointien rahavirran jäämää kutsutaankin vapaaksi kassavirraksi ja mitä suurempi kyseinen jäämä on, sitä paremmin ja joustavammin yritys voi harjoittaa liiketoimintaansa. (Salmi 2012, 240.)

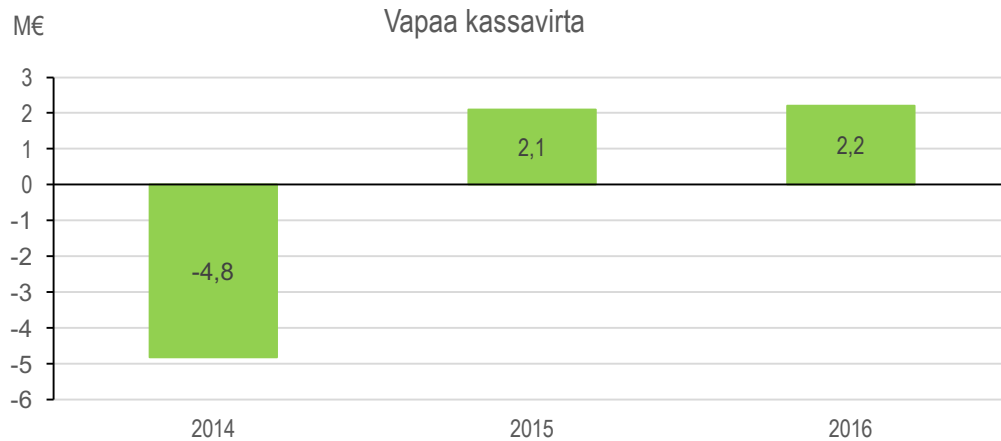
Rahoituksen rahavirta kuvaa yrityksen lyhyt- sekä pitkäaikaisten lainojen nostoja sekä takaisinmaksuja, omien osakkeiden myyntiä ja hankintaa sekä voiton ja osinkojen jakoa. Erästä nähdään siis, miten yritys on rahoittanut toimintaansa omalla sekä vieraalla pääomalla. Kun rahoituslaskelman kolme tulosriviä ynnätään, saadaan tilikauden rahavarojen muutos. (Salmi 2012, 240.)

Rahoituslaskelman erien tarkoituksen ymmärtäminen sekä tieto siitä, mitä laskelman välitulokset tarkoittavat, helpottaa rahoituslaskelman hahmottamista ja pelkkiä tulosrivejä tarkastelemalla saadaan jo tietoa yrityksen rahoituksen tilanteesta sekä rahavirroista. Syitä saatuihin tuloksiin voidaan hakea rahoituslaskelman eristä. Turveruukin rahoituslaskelmia tarkastellessa pohditaan mahdollisia syitä sekä vaikuttavia tekijöitä laskelmien muodostumisessa.

Turveruukin vuoden 2014 rahoituslaskelman erä liiketoiminnan rahavirta on ollut reilusti negatiivinen. Tämän voidaan päätellä tarkoittavan mahdollisesti sitä, että Turveruukilla on ollut vaikeuksia käyttöpääoman rahoittamisessa ja yrityksen juoksevaa toimintaa on jouduttu rahoittamaan olemassa olevissa rahavaroilla sekä mahdollisesti lisälainoilla. Vaikeuksia saattaa selittää lisääntyneen vaihto-omaisuuden määrä. Vaihto-omaisuuden kasvuun vaikutti vuoden 2014 onnistunut tuotantovuosi. Kuitenkin vuoden 2015 rahoituslaskelmassa liiketoiminnan rahavirta on saatu positiiviseksi, mikä kertoo siitä, että käyttöpääoman määrä ja sen rahoitus on onnistuttu toteuttamaan edellistä vuotta toimivammin. Vaihto-omaisuuden määrän nähdään laskeneen, mutta kuitenkin lyhytaikaiset korottomat velat ovat lisääntyneet ja tämä saattaa viestiä siitä, että liiketoiminnan rahavirtaa on hetkellisesti pyritty parantamaan näiden velkojen kasvattamisella. Myyntisaamisten määrän lisääntyminen viestii edelleen käyttöpääomarahoitushaasteista. Vuonna 2016 liiketoiminnan rahavirta on edellistä vuotta paremmalla tasolla. Vaihto-omaisuuden määrä on edelleen ollut laskeva, mutta lyhytaikaiset korottomat velat sekä myyntisaamiset ovat edelleen lisääntyneet.

Investointeja Turveruukilla on tehty vuosittain. Kun liiketoiminnan rahavirrasta vähennetään investointien rahavirta, saadaan erotuksena vapaa kassavirta. Vapaa kassavirta kuvaa yrityksen mahdollisuutta joustavaan ja tehokkaaseen liiketoimintaan.

KUVIO 6. Turveruukki Oy:n vapaan kassavirran muutos vuosina 2014-2016

Kuviosta 6 nähdään, että yritys on onnistunut kasvattamaan vapaata kassavirtaansa huomattavasti, mikä kertoo kehittyneestä rahavarojen käytöstä sekä niiden riittävydestä. Syynä tähän positiiviseen kehitykseen voi olla mahdollisesti rahaliikenteen siirtäminen konsernitilin kautta tapahtuvaksi.

Vuoden 2014 laskelmassa rahoituksen rahavirta on ollut positiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että yritys on ottanut enemmän lainoja, kuin lyhentänyt olemassa olevia. Tuolloin yrityksessä otettiin käyttöön konsernitililimiitti. Kuitenkin vuosina 2015 sekä 2016 laskelma osoittaa negatiivisen rahoituksen rahavirran myötä, että lainoja on pystytty lyhentämään. Aiemmin Turveruukin vieraan pääoman käsittelyn yhteydessä todettiin, että yritys on siirtänyt lainarahoitustaan konsernin sisäiseksi rahoitukseksi. Vuonna 2016 yritys lyhensi lainojaan pääosin konsernitililimiitillä.

Turveruukin rahavarojen muutoksen tarkastelu ei anna todellista kuvaa yrityksen rahavarojen määrästä. Syynä tähän on konsernitililimiitti, jolla yritys on vuoden 2014 jälkeen alkanut rahoittaa toimintaansa. Tästä johtuen yrityksen muilla tileillä ei säilytetä suuria rahavaroja. Turveruukin rahaliikenne hoidetaan konsernitilin kautta.

7 LIITETIEDOT JA TOIMINTAKERTOMUS

Liitetiedot ovat tilinpäätöksen osa, jonka tehtävänä on antaa lisätietoja ja täydentää tuloslaskelmaa, tasetta sekä rahoituslaskelmaa. Liitetiedot tukevat oikean ja riittävän kuvan täyttymistä. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 166.) Liitetiedot antavat lisätietoa mm. standardeista, laatimisperiaatteista, tilinpäätösmenetelmistä sekä ennusteista ja odotuksista (Seppänen 2011, 58). Liitetietojen sisältövaatimukset riippuvat yrityksen koosta sekä yhtiömuodosta (Taloushallintoliitto 2015, viitattu 16.11.2017).

Turveruukki Oy on keskisuuri osakeyhtiö, joten sen tilinpäätöksen liitetietoihin tulee sisältyä muun muassa tiedot tehdyistä poistoista, oman pääoman muutoksista, henkilöstöstä ja henkilöstökuluista sekä annetuista rahalainoista osakkeenomistajille, johdolle tai lähisukulaisille. Myös taseen ja tuloslaskelman erittelytiedot ovat oleellinen osa tilinpäätöksen liitetietoja ja tukevat oikean ja riittävän kuvan täyttymistä.

Toimintakertomus on tilinpäätökseen liitettävä, erillinen asiakirja. Toimintakertomuksen tarkoituksena on täydentää tilinpäätösinformaatiota ja taata näin oikean ja riittävän kuvan syntyminen. Toimintakertomuksessa kuvataan mm. toiminnan kehittymistä, taloudellista tilannetta, merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä. Asiakirjan tietojen tarkoituksena on selvittää erityisesti taloudellisen aseman sekä tuloksen ymmärtämisen kannalta oleelliset asiat. Myös muut olennaiset tiedot, joita ei tilinpäätöksestä voida suoraan nähdä, tulee tuoda toimintakertomuksessa esiin. Toimintakertomus tarjoaa myös arvioita tulevasta kehityksestä sekä selvityksen tutkimus- sekä kehitystoiminnan laajuudesta. (Kaisanlahti ym. 2017, 45.) Osakeyhtiön toimintakertomuksessa tulee lisäksi olla osakeyhtiölain mukaiset tiedot omien osakkeiden ja osuuksien hankinnoista ja luovutuksista (624/2006 8:8.1§).

Turveruukin tilinpäätöksessä toimintakertomus on tilinpäätöksen ensimmäinen asiakirjaosio. Toimintakertomuksessa on keskitytty olennaisesti liiketoimintaan vaikuttaneisiin sekä tulevaisuudessa vaikuttaviin seikkoihin. Toimintakertomuksissa esitetään tilikauden olennaiset tapahtumat, selvitys kehitys- sekä tutkimustoiminnasta, arvio tulevasta kehityksestä sekä riskitekijöistä, tilikauden tunnusluvut, henkilöstötiedot, lainojen otot sekä takaisinmaksut, merkittävimmät ympäristöasiat, selvitys yhtiön osakkeista sekä organisaatiosta sekä hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Turveruukin toimintakertomuksen tiedot ovat kattavat ja tukevat oikean ja riittävän kuvan syntymistä.

8 YRITYKSEN TALOUDEN ANALYSOINTI

Yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä sekä taloudellista tilannetta voidaan arvioida sekä kuvata tilinpäätöksestä saatavien tietojen pohjalta laskettavilla tunnusluvuilla. Yrityksen taloudellista toimintakykyä analysoidaan yritystoiminnan kannattavuuden sekä rahoituksen kautta. Rahoitusta tarkastellaan tavallisesti kahdesta kulmasta; vakavaraisuutena sekä maksuvalmiutena. Kuten alla olevassa kuviossa 7 on kuvattu, toiminnan kannattavuus, vakavaraisuus sekä maksuvalmius ovat yrityksen taloudellisen toimintakyvyn perustekijät. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 196.)

KUVIO 7. Yrityksen terveystriangelmi (Savonia Ammattikorkeakoulu 2017, viitattu 12.10.2017)

Tässä kappaleessa paneudutaan syvällisemmin yrityksen talouden analysointiin. Kappaleessa tutustutaan taloudellisen toimintakyvyn perustekijöiden kautta tunnuslukuihin, joista saadaan tukea tilinpäätöksen tulkintaan sekä syvällisempään tiedonsaantiin ja ymmärtämiseen. Kun tunnuslukuja analysoidaan Turveruukin tilinpäätöstietojen perusteella, on hyvä ottaa huomioon pari jo aikaisemminkin raportissa esiin tullutta asiaa. Turveruukilla rahoitusta hoidetaan pääosin konsernitilin kautta. Tämä tarkoittaa sitä, että yritys ei säilytä suuria rahavaroja muilla tileillään. Käytetty konsernitililimiitti on pienikorkoista ja se näkyy tase-erittelyissä erässä lyhytaikaiset velat saman konsernin

yrityksille. Kyseinen erä onkin suurin erä yrityksen lyhytaikaisissa veloissa, ja maksuvalmiuden sekä vakavaraisuuden tunnuslukujen analysoinnin yhteydessä nämä seikat on hyvä muistaa. Turveruukin tulos on siirretty konserniavustuksella emoyrityksen verotukseen vuosina 2015 sekä 2016. Kyseisinä vuosina aikaansaatu tulos ei kasvata yrityksen omaa pääomaa, mutta lisää vierasta pääomaa. Konserniavustus esiintyy velkana yrityksen lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa, erässä siirtovelat. Tunnuslukuja laskettaessa ja analysoitaessa on hyvä muistaa, että ohjeavot eivät aina palvele oman liiketoiminnan tarkoitusta. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet saattavat vaikuttaa siihen, millaisen kuvan tilinpäätös antaa toiminnasta. Yrityksen taloudellista tilannetta arvioidessa on hyvä ymmärtää ja tietää myös tilinpäätöstietoja laajemmin yritystoiminnan strategiasta sekä tavoitteista.

8.1 Kannattavuus

Yritystoiminnan kannattavuutta tarkastellaan yrityksen kyvyllä tuottaa tuottoja, siihen sijoitettujen lyhyt- sekä pitkävaikutteisten kulujen kautta (Salmi 2012, 133). Kannattavuus on yksi tärkeimmistä yrityksen toimintaedellytyksistä. Mikäli yritystoiminnan kannattavuus on heikko, tarkoittaa se sitä, että yritys tuottaa tappiota ja kuluttaa omaa pääomaansa. Kannattavuuden tarkastelussa tunnusluvut suhteutetaan yleensä joko liikevaihtoon tai yrityksen pääomaan. (Balance Consulting 2017, viitattu 12.10.2017.)

Yritystoiminnan kannattavuuden tarkasteluun käytetään erilaisten katteiden laskentaa, joiden avulla arvioidaan kulujen suhdetta tuottoihin ja näin ollen tuottojen riittävyyttä kulujen kattamiseen. Kulurakenne on oleellinen tekijä kannattavuuden arvioimisessa ja huonosti suunniteltu kulurakenne heijastuu näin ollen toiminnan kannattavuuteen. Tilinpäätöstä tulkittaessa kannattaa tarkastella useamman vuoden tilinpäätöstietoja, jolloin erien muutoksia vertailemalla saadaan selville syy-seuraussuhteita. (Isaksson 2014, Viitattu 2.10.2017.)

8.1.1 Liikevoittoprosentti

Liikevoittoprosentti lasketaan alla esitetyn kaavan 1 mukaan, vertaamalla tuloslaskelman ensimmäistä tulosriviä, eli liikevoitto/ -tappio erää, tilikauden liikevaihtoon. Tunnusluku antaa suuntaa yrityksen kannattavuudesta ja soveltuu hyvin yrityksen liiketoiminnan kehityksen seuraamiseen. (Balance Consulting 2017, viitattu 18.10.2017.)

KAAVA 1. Liikevoittoprosentin laskentakaava (Balance Consulting 2017, viitattu 18.10.2017)

$$\text{Liikevoitto\%} = \frac{\text{liikevoitto}}{\text{liikevaihto}} \times 100$$

Taulukosta 1 nähdään Turveruukin liikevoittoprosentin kehitys vuosina 2014-2016. Vuonna 2015 yrityksen liikevoitto oli huomasti vuosia 2014 sekä 2016 korkeammalla tasolla. Liikevoiton määrään vaikuttivat olennaisesti myyntihintojen nousu sekä toimitus- ja tuotantokustannusten aleneminen.

TAULUKKO 1. Turveruukki Oy:n liikevoittoprosentti vuosina 2014-2016

Vuosi	Liikevaihto €	Liikevoitto €	Liikevoitto %
2014	22 477 464, 23	692 327, 24	3,08
2015	22 956 228, 84	3 049 177,53	13,28
2016	22 378 234, 33	668 738, 13	2,99

Liikevoittoprosentti on hyvä työkalu yrityksen kehityksen seuraamiseen. Tunnusluvun muutokset voivat kertoa yritystoiminnan kannattavuuden muutoksista, yrityksen toimintatapojen muutoksista tai toiminnan painopisteiden muutoksista. Tunnuslukua seuraamalla havaitaan mahdolliset muutokset, joille on aina syytä etsiä selitys. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 218.)

8.1.2 Pääoman tuottoaste

Kokonaispääoma koostuu kolmesta eri osasta; omasta pääomasta eli pääomasta, joka ei ole vierasta pääomaa, korollisesta vieraasta pääomasta sekä korottomasta vieraasta pääomasta. Pääoma ei ole ilmaista vaan sillä on aina kustannuksensa ja pääoman tarkoitus on synnyttää tuottoa. (Salmi 2012, 178.) Yrityksen tulisi pystyä luomaan lisäarvoa toiminnassa kulutetuille tuotannontekijöille. Tuotettu lisäarvo jakaantuu omistajien, sijoittajien sekä yhteiskunnan kesken liiketuottojen, rahoitustuottojen sekä verojen muodossa. Pääoman tuottavuus on tärkeää kannattavan liiketoiminnan kannalta, ja tuotannontekijöistä saadun lisäarvon tulisi vähintään riittää kattamaan toiminnan takaamiseksi otettujen lainojen korkokulut. (Balance Consulting 2017, viitattu 23.10.2017.)

Yritystutkimus Ry:n opas Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi ohjeistaa lukijaa tuloslaskelman sekä taseen oikaisemiseen tilinpäätösanalyysia varten. Tarkoituksena oikaisuilla on edesauttaa mahdollisimman oikean sekä analyysin tarkoituksen mukaisen tiedon saamista. (2017, 7.) Tätä teoriaa sekä oikaistun tulolaskelman kaavaa (liite 3) on sovellettu pääoman tuotto prosentteja laskettaessa. Laskentakaavoissa esiintyvä nettotulos on tilikauden tulos, josta on eliminoitu konserniavustuksen vaikutus oikeamman informaation aikaansaamiseksi. Oma pääoma keskimäärin tilikaudella saadaan aloittavan ja lopettavan taseen loppusummien keskiarvosta. (Yritystutkimus Ry, 2017, 15, 30, 66-68.)

Oman pääoman tuotto prosentti on tunnusluku, joka kuvastaa yritykseen sijoitetun pääoman tuottavuutta oman pääoman rahoittajan näkökulmasta. Tunnusluku kertoo omistajalle sen, kuinka hyvin hänen yritykseen sijoittamansa pääoma on kyseisenä vuonna tuottanut. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2016, 106.) Oman pääoman tuotto prosentti lasketaan alla esitetyn kaavan 2 mukaan.

KAAVA 2. Oman pääoman tuotto prosenttien laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 99)

$$\text{Oman pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos (12kk)}}{\text{Oma pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Taulukosta 2 nähdään Turveruukin oman pääoman tuotto prosentti vuosina 2014-2016. Tuotto prosentit heijastelevat samaa kehitystä, mikä nähtiin aiemmin lasketussa liikevoitto prosentissa.

TAULUKKO 2. Turveruukki Oy:n oman pääoman tuotto prosentti

Vuosi	Nettotulos €	Oma pääoma keskimäärin €	Oman pääoman tuotto- %
2014	45 144,37	10 300 420,94	0,44
2015	2 156 163,57	10 323 164,41	20,87
2016	61 873,39	10 204 272,39	0,61

Oman pääoman tuottoprosentin tavoiteltavan tason määräävät yrityksen omistajat, haluamansa tuottovaatimuksen mukaisesti. Niinpä tunnusluvun arviointi on hyvin yrityskohtaista. Kuitenkin lähtökohtaisesti yrityksen tulee pystyä tuottamaan tuottoa vieraan pääoman lisäksi myös omalle pääomalleen, jotta toiminta olisi kannattavaa. (Yritystutkimus Ry 2017, 68.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on tunnusluku, jolla mitataan yrityksen kykyä saada aikaan tuottoa yritykseen sijoitetulle korkoa vaativalle pääomalle. Tunnusluku mittaa suhteellista kannattavuutta ja tunnusluvun arvoa voidaan pitää välttävänä, kun se on vähintään vieraasta pääomasta maksettavan rahoituskuluprosentin suuruinen. Tässä tunnusluvussa sijoitetun pääoman tuottoa tarkastellaan sekä oman pääoman, että vieraan pääoman sijoittajan näkökulmasta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 225-226.) Sijoitetun pääoman tuottoprosentti lasketaan alla esitetyn kaavan 3 mukaan.

KAAVA 3. Sijoitetun pääoman tuottoprosentin laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 98)

Sijoitetun pääoman tuotto – %

$$= \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Kaavassa esiintyvä sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella on oman pääoman tilikauden lopun sekä alun keskiarvo, lisätynä vieraan pääoman määrällä. Vieraasta pääomasta on vähennetty korottomat erät ja myös siitä on laskettu tilikauden alun ja lopun keskiarvo. Vieraan pääoman korottomia erä ovat tässä tapauksessa ostovelat sekä siirtovelat. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 225-226.)

Vuosina 2014 sekä 2016 Turveruukin nettoinvestoinnit ovat olleet huomattavasti suuremmat, kuin vuonna 2015 ja tämä vaikuttaa osaltaan taulukossa 3 esiintyviin sijoitetun pääoman tuottoprosentin arvoihin. Myös nettotulos on ollut vuonna 2015 huomattavasti vuosia 2014 sekä 2016 parempi ja näin sijoitetulle pääomalle on saatu myös suurempi tuotto.

TAULUKKO 3. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti, Turveruukki Oy v.2014-2016

Vuosi	Nettotulos + rahoitus- kulut + verot €	Sijoitettu pääoma keskimäärin €	Sijoitetun pääoman tuotto - %
2014	692 327,24	41 298 485,44	1,68
2015	3 049 177,53	42 619 355,41	7,15
2016	668 738,13	55 951 777,89	1,20

8.1.3 Käyttökate

Käyttökate on yritystoiminnan kannattavuuden mittari ja lähtökohtaisesti yrityksen tulisi käyttökateellaan pystyä kattamaan muun muassa investointinsa sekä rahoitukseen liittyvät maksut. Käyttökate lasketaan lisäämällä tuloslaskelmasta nähtävään liikevoittoon tilikauden aikana tehdyt poistot. Käyttökate on hyvä kannattavuuden mittari juuri siksi, että poistot eivät vaikuta kyseiseen tunnuslukuun. Poistojen mitoituksessa yrityksellä on liikkumavaraa, joten käyttökateesta saadaan luotettavaa tietoa, kun poistot eivät vaikuta tunnusluvun tulokseen. Käyttökateprosentti lasketaan alla esitetyn kaavan 4 mukaan, jossa käyttökate on liikevoiton sekä poistojen ja arvonalentumisien summa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 206.)

KAAVA 4. Käyttökateprosentin laskentakaava (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 206))

$$\text{Käyttökate} - \% = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Taulukosta 4 nähdään Turveruukin käyttökateet sekä käyttökateprosentit vuosina 2014, 2015 sekä 2016. Käyttökate-tunnusluvulle ei ole suoranaisia viitearvoja ja tunnusluvun suuruuteen vaikuttavatkin monesti toimialan kilpailutilanne sekä luonne. Vuosina 2014 sekä 2016 käyttökate on ollut saman tasoinen ja luultavasti tavoitellulla tasolla. Vuoden 2015 korkeampi käyttökate heijastelee kyseisen vuoden myyntihintojen nousun sekä toimitusten yksikkökustannusten laskun aiheuttamia vaikutuksia.

TAULUKKO 4. Turveruukki Oy:n käyttökateprosentit v. 2014-2016

Vuosi	Käyttökate €	Liikevaihto €	Käyttökate-%
2014	2 802 099,36	22 477 464,23	12,47
2015	4 943 548,62	22 956 228,84	21,53
2016	2 705 451,25	22 378 234,33	12,09

8.2 Vakavaraisuus

Yrityksen vakavaraisuutta tarkastellaan yrityksen kyvyllä selviytyä sen rahoituksellisista velvoitteista. Vaikka toiminta olisi sinänsä kannattavaa, tulee yrityksen rahoituksen olla kunnossa, jotta toimintaa voidaan jatkaa pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuuden arvioinnissa tarkastellaan oman pääoman sekä velkojen suhdetta. (Balance Consulting 2017, viitattu 12.10.2017.)

8.2.1 Nettovelkaantumisaste

Yritystoiminnan vakavaraisuutta tarkastellaan nettovelkaantumisasteen laskemisen avulla. Tunnusluku mittaa yrityksen velkaantuneisuutta vertaamalla yrityksen oman pääoman määrää korollisten velkojen määrään ja se lasketaan alla esitetyn kaavan 5 mukaan. (Balance Consulting 2017, viitattu 19.10.2017.) Nettovelkaantumisastetta voidaan pitää omavaraisuusastetta tarkempana velkaantuneisuuden tunnuslukuna (Salmi 2012, 189).

KAAVA 5. Nettovelkaantumisasteen laskentakaava (Balance Consulting 2017, viitattu 19.10.2017))

$$\text{Nettovelkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahavarat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

Kaavassa jakoviivan yläpuolella on esitetty korollinen nettovelka, eli velka, jolle on maksettava korkoa ja josta on vähennetty käteisvarat tai nopeasti käteiseksi muutettavat varat. Korollinen netto-

velka tarkoittaa sellaista velkaa, jota ei pystyttäisi maksamaan välittömästi pois, vaikka niin haluttaisiin tehdä. (Salmi 2012, 189.) Yrityksen sisäiset velat eli velat konsernin muille yrityksille otetaan huomioon korollisina velkoina, Yritystutkimus Ry:n oikaistun taseen kaavan (liite 4) mukaan (2017, 30). Yrityksen velkaantuneisuutta tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon vieraan pääoman eritelyt ja sisäisten velkojen määrä, mutta periaatteessa nämäkin velat ovat korollista velkaa ja vaikuttavat näin ollen mm. yrityksen velkaantuneisuutta arvioitaessa. Korollinen vieras pääoma on saatu, kun lyhytaikaisesta sekä pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta on vähennetty korottomat erät, joita ovat ostovelat sekä siirtovelat.

Mitä korkeampi on nettovelkaantumisaste, sitä suurempi on yrityksen velkaantuneisuus. Suuri velkaantuneisuus nähdään riskitekijänä liiketoiminnassa. Nettovelkaantumisasteprocentin viitteelliset ohjearvot nähdään alla olevasta taulukosta 5. (Balance Consulting 2017, viitattu 19.10.2017.)

TAULUKKO 5. Nettovelkaantumisaste%, ohjeelliset viitearvot (Balance Consulting 2017, viitattu 19.10.2017)

Erinomainen	Alle 10 %
Hyvä	10 – 60 %
Tyydyttävä	60 – 120 %
Välttävä	120 – 200 %
Heikko	Yli 200 %

Taulukosta 6 nähdään, että Turveruukin velkaantuneisuus on kehittynyt positiivisesti ja laskenut vuosi vuodelta. Kuitenkin velkaantumisastetta voidaan pitää vielä hyvin korkeana, taulukossa 5 esitettyjen viitearvojen perusteella.

TAULUKKO 6. Nettovelkaantumisasteprocentti, Turveruukki v. 2014-2016

Vuosi	Korollinen vieras pää- oma – rahavarat €	Oma pääoma €	Nettovelkaantumis- aste %
2014	33 331 476, 56	10 322 993,12	322,9
2015	31 229 223,54	10 323 335,69	302,5
2016	29 021 097,82	10 085 209,08	287,8

8.2.2 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa velkojen ja liikevaihdon suhdetta. Tunnusluvun avulla voidaan siis tarkastella, kuinka hyvin yrityksen tuotot riittävät yrityksen luottojen hoitoon. Tunnuslukua voidaan ohjearvojen mukaan pitää hyvänä, mikäli se on alle 40 % ja heikkona, mikäli tunnusluvun arvo on yli 80 %. Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan alla esitetyn kaavan 6 mukaan. (Yritystutkimus Ry 2017, 70.)

KAAVA 6. Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti, laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 70)

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} - \% = \frac{\text{Velat} - \text{saadun ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Taulukossa 7 on esitetty Turveruukin suhteellinen velkaantumisaste. Tunnusluku on ollut kaikkina tarkastelukohteina olevina vuosina erittäin korkea, mikä tarkoittaa sitä, että yrityksen tuotot eivät ole olleet riittävän hyvät suhteessa yrityksen velkoihin.

TAULUKKO 7. Suhteellinen velkaantuneisuus, Turveruukki Oy v. 2014-2016

Vuosi	Vieras pääoma (ilman saatuja ennakkoita) €	Liikevaihto €	Suhteellinen velkaantuneisuus %
2014	35 896 464,40	22 477 464,23	160
2015	35 958 370,80	22 956 228,84	157
2016	35 242 205,54	22 378 234,33	157

Turveruukin velkaantuneisuutta tarkasteltaessa on kuitenkin hyvä tarkastella velkojen erittelyjä taaseen liitetiedoista ja kiinnittää huomiota siihen, kuinka suuri osa veloista on sisäistä velkaa konsernille sekä, kuinka paljon velkaa on ulkopuolisille lainantajille. Velat konsernin muille yrityksille sisältävät yleensä erilaiset ehdot, kuin rahoituslaitosten antamat lainat. Näin ollen lainan ottaminen konsernilta ulkopuolisen lainantajan sijaan, on turvallisempi ja edullisempi vaihtoehto yritykselle. Turveruukki käyttää edullista konsernitilimiittiä toimintansa rahoittamiseen.

8.3 Maksuvalmius

Maksuvalmius on kolmas perustekijä yrityksen taloudellisen tilanteen arvioimisessa. Vaikka yrityksen kannattavuus sekä vakavaraisuus olisivat hyvällä tasolla, tulee myös liiketoiminnan juoksevat kulut pystyä maksamaan. Mikäli maksuvalmius on heikko, voi yritys ajautua maksukyvyttömäksi. (Balance Consulting 2017, viitattu 12.10.2017.)

8.3.1 Current ratio

Current ratio on tunnusluku, joka mittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudellaan sekä vaihto-omaisuudellaan. Tunnusluvun laskennassa verrataan nopeasti rahaksi muutettavien erien suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin (katso kaava 7). Kaavoissa esiintyvä rahoitusomaisuus tarkoittaa erien lyhytaikaiset saamiset sekä rahat ja rahoitusarvopaperit yhteissummaa. (Yritystutkimus Ry 2017, 75.)

KAAVA 7. Current ratio, laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 102)

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus} + \text{Vaihto} - \text{omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot, joiden perusteella tunnuslukua voidaan suuntaa antavasti tulkita, on esitetty alla olevassa taulukossa 8.

TAULUKKO 8. Current ratio, ohjearvot (Yritystutkimus Ry 2017, 75)

Yli 2	Hyvä
1-2	Tyydyttävä
Alle 1	Heikko

Taulukosta 9 on esitetty Turveruukin current ration arvot vuosina 2014-2016. Kun arvoja tulkitaan yllä esitetyn ohjearvo taulukon 8 mukaan, voidaan todeta, että Turveruukin maksuvalmius on tämän tunnusluvun kriteerien perusteella ollut kaikkina vuosina heikko.

TAULUKKO 9. Current ratio, Turveruukki Oy v. 2014-2016

Vuosi	Current ratio
2014	0,9
2015	0,8
2016	0,7

8.3.2 Nettokäyttöpääoma

Nettokäyttöpääoma kuvastaa, kuinka paljon yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuutta on rahoitettu omalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääoma lasketaan laskentakaavan 8 mukaan. Nettokäyttöpääoma ilmentää yrityksen rahoituksellista joustavuutta. (Yritystutkimus Ry 2017, 73.)

KAAVA 8. Nettokäyttöpääoman laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 101)

Nettokäyttöpääoma

$$= \text{Vaihto} - \text{omaisuus} + \text{Rahoitusomaisuus} \\ - \text{lyhytaikainen vieras pääoma}$$

Taulukosta 10 nähdään, että Turveruukin nettokäyttöpääoma on kaikkina tarkastelukohteena olevina vuosina reilusti negatiivinen. Tämä kertoo käyttöpääoman rahoitusongelmista.

TAULUKKO 10. Nettokäyttöpääoma, Turveruukki Oy v. 2014-2016

Vuosi	Nettokäyttöpääoma €
2014	-1 087 805,83
2015	-4 006 802,02
2016	-7 067 696,40

Negatiivinen nettokäyttöpääoma tarkoittaa, että lyhytaikaisia velvoitteita on enemmän, kuin likviditeettiä. Taseen puolelta tarkasteltuna tämä tarkoittaa sitä, että pysyviä vastaavia eli investointeja on rahoitettu lyhytaikaisella pääomalla. Tämä kasvattaa yrityksen rahoitusriskiä. (Salmi 2012, 201.) Turveruukin tilanteessa tulee kuitenkin huomioida, että suuri osa yrityksen lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta on velkaa saman konsernin yrityksille. Turveruukilla on käytössään konsernitililimiitti, jolla se on rahoittanut toimintaansa. Vaikka konsernitililimiitti on yritykselle edullista ja turvallista lainaa, voisi rahoitusriskin kannalta olla hyvä, että lyhytaikaista konsernitililimiittiä ei käytettäisi investointien rahoittamiseen. Sen sijaan voitaisiin harkita pitkäaikaista konsernitililimiittiä.

8.3.3 Käyttöpääoma

Käyttöpääoma on tunnusluku, joka kuvastaa, kuinka paljon yrityksen juokseva liiketoiminta sitoo yrityksen pääomia (Salmi 2012, 207). Tunnusluku mittaa yrityksen pysyväisluonteista rahoitustarvetta. Yrityksen rahoitustilanteen voidaan ajatella olevan sitä turvallisempi, mitä pysyvämmällä rahoituksella käyttöpääoma on rahoitettu. Käyttöpääomaa ovat taseessa esiintyvät vaihto-omaisuus sekä myyntisaamiset. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 178.) Mitä pienempi on tarvittu käyttöpääoma, sitä paremmat ovat yrityksen vakavaraisuus sekä maksuvalmius ja sitä parempi on yrityksen pääoman tuottoaste. Hyvän palvelukyvyn varmistaminen edellyttää kuitenkin riittävää käyttöpääoman tasoa (Salmi 2012, 208). Tunnusluku lasketaan kaavan 9 mukaan.

KAAVA 9. Käyttöpääoman laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 100)

Käyttöpääoma

$$\begin{aligned} &= \text{Vaihto} - \text{omaisuus} + \text{myyntisaamiset} \\ &+ \text{osatuloituksen saamiset} - \text{ostovelat} - \text{saadut ennakomaksut} \end{aligned}$$

Käyttöpääomasta saadaan tarkempaa informaatiota vertaamalla sitä liikevaihdon määrään. Vertaamalla kyseisiä eriä saadaan käyttöpääomaprosentti, joka antaa arvokasta tietoa yritystoiminnan rahoitustarpeista mm. ennusteita tehtäessä. Tunnusluvun avulla voidaan arvioida rahoitustarpeita, joita toiminnan laajentaminen aiheuttaa. (Yritystutkimus Ry 2017, 72.)

Taulukosta 11 nähdään Turveruukin käyttöpääoman määrä sekä käyttöpääomaprocentti vuosina 2014, 2015 ja 2016. Käyttöpääoma on laskettu edellä kuvatus käyttöpääoman laskentakaavan 9 mukaan. Käyttöpääoma sekä käyttöpääomaprocentti ovat pysyneet samalla tasolla vuodesta 2014 vuoteen 2015. Vuonna 2016 käyttöpääoma sekä käyttöpääomaprocentti ovat olleet hieman vuosia 2014 sekä 2015 alhaisemmalla tasolla.

TAULUKKO 11. Turveruukki Oy:n käyttöpääoma ja käyttöpääomaprocentti v. 2014-2016

Vuosi	Liikevaihto €	Käyttöpääoma €	Käyttöpääoma%
2014	22 477 464,23	14 302 188,59	64
2015	22 956 228,84	14 924 904,59	65
2016	22 378 234,33	12 589 644,39	56

Käyttöpääoman sekä käyttöpääomaprocentin tulkinta on hyvin toimialakohtaista ja käyttöpääoman määrä muuttuu toiminnan volyymin muuttuessa. Myös käyttöpääoman rooli vaihtelee liiketoiminnan luonteesta riippuen. Mikäli käyttöpääoman määrää halutaan hallita maksuvalmiuden kehittämiseksi, keinoja siihen ovat esimerkiksi yrityksen omien maksuaikojen pidentäminen sekä myyntisaamisten kiertonopeuden kehittäminen. Myyntisaamisten kiertonopeutta voidaan kehittää lyhentämällä asiakkaiden maksuaikoja. (Salmi 2012, 208.)

8.3.4 Myyntisaamisten kiertoaika

Myyntisaamisten kiertoaika kertoo, kuinka monta päivää keskimäärin myyntitulot ovat saamisina, ennen kuin ne muuttuvat rahavaroiksi yrityksen kassaan (Yritystutkimus Ry 2017, 72). Myyntisaamisten kiertoaika lasketaan alla esitetyn kaavan 10 mukaan.

KAAVA 10. Myyntisaamisten kiertoajan laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 100)

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = \frac{\text{Myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365$$

Myyntisaamisten kiertoaajan lyhentäminen parantaa maksuvalmiutta, sillä myyntisaamiset sitovat yrityksen pääomaa. Niinpä tehostamalla myyntisaamisten kiertonopeutta yritys voi parantaa tulorahoituksensa riittävyyttä. (Salmi 2012, 214.)

Taulukosta 12 nähdään Turveruukin myyntisaamisten kiertoaajat. Kiertoaajat näyttävät melko pitkiltä, mutta jotta saataisiin tarkempaa tietoa, on myyntisaamisten kiertoaikoja hyvä verrata ostovelkojen kiertoaikoihin.

TAULUKKO 12. Myyntisaamisten kiertoaika, Turveruukki Oy v. 2014-2016

Vuosi	Myyntisaamisten kiertoaika pv.
2014	53
2015	66
2016	71

Hyvänä tilanteena yrityksen likviditeettitilanteen kannalta pidetään tilannetta, jossa myyntisaamisten sekä ostovelkojen kiertoaajat olisivat lähellä toisiaan. Ostovelka on yleensä korotonta, joten se vähentää korollisen ja oman pääoman tarvetta. Mikäli ostovelkojen kiertoaika on myyntisaamisten kiertoaikaa hitaampi, saa yritys toimittajiltaan rahoitusta enemmän kuin antaa sitä omille asiakkailleen. Tällainen tilanne olisi hyvä liiketoiminnan kannalta. Myyntisaamisten kiertoaikoja arvioitaessa tulee kuitenkin muistaa, että tunnusluku sitoutuu tilinpäätösajankohtaan ja tuolloin myyntisaamisten määrä saattaa olla normaalista poikkeava. (Salmi 2012, 216.)

8.3.5 Ostovelkojen kiertoaika

Ostovelkojen kiertoaika kuvastaa sitä, kuinka paljon yritys keskimäärin käyttää maksuaikaa ostovelkojen maksuun (Yritystutkimus Ry 2017, 73). Ostovelat vähentävät muun rahoituksen tarpeen määrää ja mitä hitaammin ostovelat kiertävät, sitä paremmin rahoituslähde pystytään hyödyntämään (Salmi 2012, 216). Ostovelkojen kiertoaika lasketaan alla esitetyn kaavan 11 mukaan. Myös ostovelkojen, kuten myyntisaamistenkin, kiertoaajat esitetään päivissä.

KAAVA 11. Ostovelkojen kiertoajan laskentakaava (Yritystutkimus Ry 2017, 101)

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{\text{Ostovelat}}{\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut}} \times 365$$

Alla esitetystä taulukosta 13 nähdään, että Turveruukin ostovelkojen kiertoajat ovat pidentyneet joka vuosi. Huomattava kehitys on tapahtunut vuodesta 2015 vuoteen 2016, kun kiertoaika on yli kaksinkertaistunut. Tämä kertoo siitä, että ostovelkoja on osattu hyödyntää entistä tehokkaammin yrityksen rahoituslähteenä. Kuitenkin myös myyntisaamisten kiertoajat ovat kasvaneet tarkastelu-kohteina olevina vuosina. Vuonna 2014 sekä 2015 myyntisaamisten kiertoajat ovat olleen huomattavasti ostovelkojen kiertoaikoja pidemmät ja positiivinen kehitys on saatu aikaan pidentämällä ostovelkojen kiertoaikoja. Kuitenkin, mikäli myös myyntisaamisten kiertoaikoihin saataisiin sama positiivinen kehityslinja ja kiertoajat saataisiin pieneneään ostovelkojen kiertoajan tasolle tai jopa pienemmäksi, olisi tilanne ihanteellinen.

TAULUKKO 13. Ostovelkojen kiertoaika, Turveruukki Oy v. 2014-2016

Vuosi	Ostovelkojen kiertoaika pv.
2014	19
2015	23
2016	58

9 OHJEEN TOTEUTUS

Ohjeen rakenteella tavoitellaan toimintaohjetta, johon on tiiviisti koottu tilinpäätöksen sisältö sekä huomionarvoiset asiat. Toimintaohjeen tarkoituksena on toimia opinnäytetyön tarjoaman tiedon tukena ja antaa vinkkejä tilinpäätöksen lukemiseen. Itse opinnäytetyön raporttiosuus toimii jo ohjeistuksena, avaten tilinpäätöksen sisältöä ja erien sekä osien tarkoitusta niin yleisesti, kuin Turveruukinkin kannalta. Opinnäytetyön raporttiosuus toimii oppimateriaalina tilinpäätöksen ymmärtämiseen ja toimintaohjeen tarkoituksena on olla ytimekäs aputyökalu hetkeen, jolloin tilinpäätöstä käsitellään ja käydään läpi. Toimintaohjeen sisällysluettelo on esitetty opinnäytetyön liitteenä (liite5), mutta itse ohje tulee ainoastaan toimeksiantoyrityksen käyttöön.

Toimintaohjeen toteutus oli opinnäytetyön viimeinen osio ja koottu tietoperusta tuki ohjeen jäsentelyä. Tutkimustietoina käytetyt Turveruukin tilinpäätöstiedot antoivat osviittaa siihen, millaisiin asioihin ohjeistuksen tulisi antaa neuvoa ja mitkä ovat huomionarvoisia asioita juuri kyseisellä yrityksellä. Toimintaohjeessa keskitytään tilinpäätöksen lukemisen ja ymmärtämisen kannalta tärkeimpiin huomiopisteisiin kussakin tilinpäätöksen osiossa.

Ohjeen tekeminen lähti liikkeelle hyvän suunnitelman tekemisestä. Suunnitelmassa päätettiin ohjeen rajaukset sekä asiasisällöt, jotka määräytyivät ohjeen tarkoituksen mukaan. Ohjetta lähdettiin rakentamaan suunnitelman pohjalta, palaten välillä alan kirjallisuuteen sekä kirjoitettuun raporttiin. Ohjeen rakenne sekä sisältö muodostuivat melko nopeasti. Lopuksi ohjeen ulkoasua vielä viilailtiin, jotta lukeminen olisi mahdollisimman helppoa sekä mielekästä.

Toimintaohjeessa käydään läpi tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman sekä toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen liitetietojen sisältö sekä seikat, joihin lukijan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tuloslaskelman, taseen sekä rahoituslaskelman sisältöä kuvataan tärkeimpien pääpiirteiden sekä laskelmien rakenteiden avaamisen kautta. Ohjeessa käydään läpi myös, minkä tyyppisiä tunnuslukuja tuloslaskelmasta sekä taseesta voidaan laskea sekä mistä mahdollisia lisätietoja taseen, tuloslaskelman sekä rahoituslaskelman tiedoista voidaan etsiä. Toimintaohjeen tarkoituksena on mahdollistaa tilinpäätöksen lukeminen ja tietojen etsiminen asiakirjoista.

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ohjeistus tilinpäätöksen tulkintaan sekä analysointiin. Tavoitteena oli, että opinnäytetyön teoretinen tieto ja empiirinen pohdinta, yhdessä toimintaohjeen kanssa mahdollistavat tilinpäätöksen lukemisen sekä ymmärtämisen. Ohje suunnattiin erityisesti sellaisille henkilöille, jotka eivät ole talousalan työtehtävissä, mutta joiden olisi tärkeää ymmärtää tilinpäätöskokonaisuus, jotta se mahdollistaisi tehokkaan päätöksenteon. Tämän vuoksi työ suunnattiin mahdollistamaan tilinpäätöksen ymmärtäminen sekä lukeminen, eikä työllä pyritty luomaan materiaalia tilinpäätöksen syvälliseen analysointiin.

Opinnäytetyö toteutettiin vetoketjumallilla. Tavoitteena tämän tyylin käyttämisessä oli, että toimeksiantoyritykselle onnistuttaisiin luomaan mahdollisimman havainnollinen kokonaisuus tilinpäätöksen ymmärtämiseen. Vetoketjumallissa teoretisen tiedon sekä empiirisen pohdinnan vuoropuhelu toteutuu läpi työn, kun teorian jälkeen asiaa pohditaan toimeksiantoyrityksen tilinpäätöstietojen kautta.

Opinnäytetyöllä pyrittiin vastaamaan prosessin alussa asetettuihin tutkimuskysymyksiin; Mikä tilinpäätös on ja mitä tilinpäätös tarkoittaa? Mitä tilinpäätös sisältää sekä millaista tietoa tilinpäätöksestä saadaan? Miten tilinpäätöstä luetaan sekä miten tilinpäätöksestä saatavia tietoja voidaan tulkita ja analysoida?

Opinnäytetyön raporttiosuus lähtee liikkeelle ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamisella; Mikä tilinpäätös on ja mitä tilinpäätös tarkoittaa? Ensimmäiseksi avattiin tilinpäätös käsitteenä kirjanpitolain kautta ja kerrottiin, mitä toimeksiantoyrityksen kokoisen osakeyhtiön tulee tilinpäätöksessään esittää. Seuraavaksi avattiin tilinpäätöksen sisältöä vastaamalla kysymykseen; Mitä tilinpäätös sisältää sekä millaista tietoa tilinpäätöksestä saadaan? Tilinpäätöksen osat käsiteltiin omina kappaleinaan teoretisen tiedon kautta, avaten osien sisältöä sekä tarkoitusta. Kappaleiden lopussa pyrittiin kokoamaan tärkeimmät tiedot yhteen sekä havainnollistamaan pohdinnan kautta, miten kustakin osiosta saatavia tietoja voitaisiin tulkita. Kun toimeksiantoyrityksen tilinpäätöstietoja tulkittiin pohdinnan kautta teoretisen tiedon pohjalta, nousi esiin huomionarvoisia asioita sekä kysymyksiä, jotka ohjasivat käsiteltävien tunnuslukujen valintaa. Tunnuslukuja käsiteltiin kappaleessa Yrityksen talouden analysointi. Tässä kappaleessa vastattiin tutkimuskysymykseen; Miten tilinpäätöksestä saatavia tietoja voidaan analysoida? Kappaleessa käsiteltiin teoriaa yritystoiminnan tärkeimmistä

taloudellisista toimintaedellytyksistä ja esitettiin tunnuslukuja, joiden avulla näitä toimintaedellytyksiä voidaan arvioida.

Tutkimuskysymysten sekä työn edetessä esiin nousseiden kysymysten avulla opinnäytetyöstä tuli ehjä kokonaisuus, joka pyrkii kasvattamaan lukijan tietämystä työn loppuun asti. Toimintaohje koostuu lopuksi tärkeimmät tilinpäätöstä koskevat tiedot tiiviiseen pakettiin, jonka avulla lukija pystyy etsimään tietoa sekä opinnäytetyöstä, että tilinpäätöksestä. Toimintaohje tehtiin erillisenä asiakirjana ja ohje tulee ainoastaan toimeksiantoyrityksen käyttöön. Ohjeen sisällysluettelo esitetään opinnäytetyön liitteissä (liite 5).

Mielestäni opinnäytetyö onnistui vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin sekä tutkimuskysymyksiin hyvin ja siitä muodostui looginen sekä antoisa kokonaisuus tilinpäätöksen ymmärtämiseen. Työn aloituksen yhteydessä tehdyssä projektisuunnitelmassa pysyttiin täysin koko työn tekemisen ajan. Aikataulu, tavoitteet, rajaukset sekä työn tarkoitus eivät muuttuneet työn edetessä ja tämän mahdollisti hyvä ja perinpohjainen suunnitelma. Koen, että aikaan saatu lopputulos vastaa asetettuja tavoitteita ja työ on tavoitellun tarkoituksen mukainen. Opinnäytetyön kokonaisuus luo mielestäni hyvän oppimateriaalin tilinpäätöksen ymmärtämiseen. Toimintaohje palvelee mielestäni oppimateriaalin tukena tilinpäätöksen opiskeluprosessissa ja sitä voidaan hyödyntää myös itsenäisenä työkaluna tilinpäätöstä luettaessa. Toimintaohjeesta lukija voi helposti etsiä vinkkiä, mitä osiota hänen tulisi tarkastella löytääkseen etsimänsä tiedot ja tilinpäätöstä opiskellessa ohjeesta saa vihjeitä, mistä kohtaa oppimateriaalia asiasta löytyy lisää tietoa.

Jatkokehitysideana toimeksiantoyritykselle esitän, että he voisivat hyödyntää oppinnäytetyöstä saatavaa tietoa tehokkaimmin käymällä ohjetta läpi talouspuolen työntekijöiden sekä muiden työntekijöiden kanssa yhdessä. Ohje antaa hyvän pohjan perustietojen oppimiseen tilinpäätöksen sisällystöstä sekä tulkinnasta ja materiaalia läpi käymällä sisältö tavoittaa varmemmin kaikki työntekijät. Materiaalin pohjalta voitaisiin kehittää myös ohjeistus vielä syvällisemmän tiedon saantiin sekä tilinpäätöksen analysointiin. Mikäli opinnäytetyön tarjoaman materiaalin lisäksi tehtäisiin tilinpäätösanalyysi, syntyisi hyvin syvälinen tietopaketti myös talouspuolen työntekijöiden työskentelyn tueksi. Opinnäytetyötä voitaisiin myös sellaisenaan hyödyntää hyvin muun muassa uusien työntekijöiden perehdyttämisessä yritykseen.

Koin opinnäytetyön tekemisen mielekkääksi, sillä aihe oli mielestäni mielenkiintoinen. Myös se, että työllä tavoitellaan käytännön hyötyä toimeksiantajalle, motivoi minua tekemään työtä parhaaseen

mahdolliseen lopputulokseen tähdäten. Työtä aloittaessa suurimpana haasteena koin vetoketjullisella kirjoittamisella, mutta kun menetelmään tutustui ja suunnitteluun käytti aikaa, tuntui tyyli lopulta juuri oikealta kyseiseen työhön. Myös tunnuslukujen laskemisen yhteydessä tuli vastaan muutamia haasteita, joista kuitenkin selvisin aiheeseen paneutumalla sekä opiskelemalla.

Taloushallinnon opinnot antoivat minulle todella hyvän pohjan sekä tietämyksen työn tekemiseen ja työn edetessä olen oppinut sekä oivaltanut myös paljon uutta ja entistä syvällisempää tietoa aihealueesta. Työn tekemisen kautta olen oppinut hahmottamaan tilinpäätöskokonaisuuden laajasti ja nyt kun työ on valmis, koen että ymmärrykseni tilinpäätöksestä on eheä kokonaisuus. Opinnäytetyö oli erittäin antoisa sekä opettavainen projekti, joka ammattiosaamisen lisäksi kehitti projektityöskentely- sekä tiedonhakutaitojani.

LÄHTEET

Balance Consulting 2017. Tunnuslukuopas. Viitattu 4.10.2017. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/liiketulos>

Balance Consulting 2017. Tunnuslukuopas. Viitattu 12.10.2017. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>

Balance Consulting 2017. Tunnuslukuopas. Viitattu 18.10.2017. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/liiketulos>

Balance Consulting 2017. Tunnuslukuopas. Viitattu 19.10.2017. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/nettovelkaantumisaste>

Balance Consulting 2017. Tunnuslukuopas. Viitattu 23.10.2017. http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/kokonaispaaoman_tuotto

Hyphen 2017. Tilinpäätöksen pikalukutaito. Viitattu 28.09.2017. <http://www.hyphen.fi/search/label/tilinpäätös>

Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2016. Yrityksen laskentatoimi. Helsinki: Talentum pro.

Isaksson, S. 2014. Tilinpäätöksen tulkintaa- kannattavuus. Viitattu 16.10.2017. <http://www.tilikeskus-yhtiot.fi/uutiset/asiantuntija-artikkelit/tilinpaatoksen-tulkintaa-kannattavuus>

Isaksson, S. 2014. Tilinpäätöksen tulkintaa- kannattavuus. Viitattu 3.10.2017. <http://www.tilikeskus-yhtiot.fi/uutiset/asiantuntija-artikkelit/tilinpaatoksen-tulkintaa-kannattavuus>

Jormakka, R., Koivusalo, K., Lappalainen, J. & Niskanen, M. 2016. Laskentatoimi. Helsinki: Edita

Kaisanlahti, T., Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2017. Tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Alma Talent.

Kerbs, T. 2016. Juoksevasta kirjanpidosta tilinpäätökseen käytännönläheisesti. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kekolahti, A. 2017. Controller, Turveruukki Oy. Sähköpostiviesti 12.12.2017

Leppiniemi, J., Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Talentum Pro

Leppiniemi, J., Leppiniemi R. & Kaisanlahti T. 2013. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Helsinki: Talentum Media Oy

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. & Kaisanlahti T. 2017. Tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. 2006. Tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: WSOYpro

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. 2012. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Ojala, I. 2006. Kuluva käyttöomaisuus verotuksessa. Viitattu 11.12.2017. <https://tilisanomat.fi/koulut/verokoulu-koulut/kuluva-kayttoomaisuus-verotuksessa>

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Oulun Energia 2017. Vuosikatsaus 2016. Viitattu 4.12.2017. https://www.ouluenergia.fi/sites/default/files/attachments/vuosikertomus_2016.pdf

Perälä, E. 2017. Tuotantopäällikkö, Turveruukki Oy. Sähköpostiviesti 21.11.2017

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita

Savonia Ammattikorkeakoulu 2017. Tilinpäätösanalyysin alkeet. Viitattu 12.10.2017. <http://slideplayer.fi/slide/2274856/>

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsinki: Kauppakamari

Taloushallintoliitto 2015. Kirjanpidon ABC. Viitattu 16.11.2017. <https://taloushallintoliitto.fi/kirjanpidon-abc-mita-jokaisen-tulisi-tietaa-kirjanpidosta/tilikausi-ja-tilinpaatos/tilinpaatoksen>

Tomperi, S. 2015. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita

Turveinfo 2017. Tutkittua tietoa turpeesta. Viitattu 4.12.2017. <http://turveinfo.fi/turve/turvetuotanto/turvetuotanto-on-saadelya-ja-luvanvaraista-toimintaa/>

Yritystoiminta 2017, Viitattu 4.10.2017. <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/tuotot-ja-kustannukset>

Yritystutkimus Ry 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus

LIITTEET

Liite 1 Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava (Kirjanpitoasetus 1339/1997, 1:1 §)

Liite 2 Tasekaava (Kirjanpitoasetus, 1:6 §)

Liite 3 Oikaistun tuloslaskelman kaava (Yritystutkimus Ry 2017, 15)

Liite 4 Oikaistun taseen kaava (Yritystutkimus Ry 2017, 30)

Liite 5 Ohje tilinpäätöksen lukemiseen, sisällysluettelo

1. LIIKEVAIHTO

2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

3. Valmistus omaan käyttöön

4. Liiketoiminnan muut tuotot

5. Materiaalit ja palvelut

a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat

aa) Ostot tilikauden aikana

ab) Varastojen muutos

b) Ulkopuoliset palvelut

6. Henkilöstökulut

a) Palkat ja palkkiot

b) Henkilösivukulut

ba) Eläkekulut

bb) Muut henkilösivukulut

7. Poistot ja arvonalentumiset

a) Suunnitelman mukaiset poistot

b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

8. Liiketoiminnan muut kulut

9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

10. Rahoitustuotot ja -kulut

a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

- b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä
- c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
- d) Muut korko- ja rahoitustuotot
- e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
- f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
- g) Korkokulut ja muut rahoituskulut

11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

12. Tilinpäätössiirrot

- a) Poistoeron muutos
- b) Verotusperusteisten varausten muutos
- c) Konserniavustus

13. Tuloverot

14. Muut välittömät verot

15. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

(Kirjanpitoasetus 1339/1997, 1:1 §)

V a s t a a v a a

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut aineettomat hyödykkeet
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet
2. Rakennukset ja rakennelmat
3. Koneet ja kalusto
4. Muut aineelliset hyödykkeet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Osuudet omistusyhteisyhteisöissä
4. Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskeneräiset tuotteet
3. Valmiit tuotteet/tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset

1. Myyntisaamiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä
4. Lainasaamiset
5. Muut saamiset
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet
7. Siirtosaamiset

III Rahoitusarvopaperit

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Muut osakkeet ja osuudet
3. Muut arvopaperit

IV Rahat ja pankkisaamiset

V a s t a t t a v a a

A OMA PÄÄOMA

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Muut rahastot

1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

2. Vararahasto

3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot

4. Käyvän arvon rahasto

5. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1. Poistoero

2. Verotusperäiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

1. Eläkevaraukset

2. Verovaraukset

3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA

1. Joukkovelkakirjalainat

2. Vaihtovelkakirjalainat

3. Lainat rahoituslaitoksilta

4. Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta

5. Saadut ennakot
6. Ostovelat
7. Rahoitusvekselit
8. Velat saman konsernin yrityksille
9. Velat omistusyhteisyriksille
10. Muut velat
11. Siirtovelat

(Kirjanpitoasetus, 1:6 §)

OIKAISTU TULOSLASKELMA

Kululajikohtainen tuloslaskelma

LIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot		+	_____
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ			_____
Aine- ja tarvikekäyttö			_____
Ulkopuoliset palvelut	+		_____
Henkilöstökulut	+		_____
Laskennallinen palkkorjaus	+		_____
Liiketoiminnan muut kulut	+		_____
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-/+		_____ - _____

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot		-	_____
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		-	_____
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset		-	_____

LIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista		+	_____
Muut korko- ja rahoitustuotot		+	_____
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-	_____
Kurssierot		+/-	_____
Sijoitusten ja rahoitusarvopaperien arvonalentumiset		-	_____
Välittömät verot		-	_____

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot		+	_____
Satunnaiset kulut		-	_____

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys		-/+	_____
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		-/+	_____
Laskennallinen palkkorjaus		+	_____
Käyvän arvon muutokset		+	_____
Muut tuloksen oikaisut		+/-	_____

TILIKAUDEN TULOS

=====

(Yritystutkimus Ry 2017, 15)

OIKAISTU TASE**PYSYVÄT VASTAAVAT**

Kehittämismenot	_____
Liikearvo	_____
Muut aineettomat hyödykkeet	_____

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet	_____
Rakennukset ja rakennelmat	_____
Koneet ja kalusto	_____
Muut aineelliset hyödykkeet	_____

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet	_____
Muut osakkeet ja osuudet	_____
Sisäiset saamiset	_____
Muut saamiset ja sijoitukset	_____

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingomaisuus****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet	_____
Keskeneräiset tuotteet	_____
Valmiit tuotteet	_____
Muu vaihto-omaisuus	_____

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset	_____
Sisäiset myyntisaamiset	_____
Muut sisäiset saamiset	_____
Muut saamiset	_____

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****Vastaavaa yhteensä**

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma	_____
Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusraho	_____
Käyvän arvon rahasto	_____
Muut rahastot	_____
Kertyneet voittovarat	_____
Tilikauden tulos	_____
Pääomalainat	_____
Taseen oma pääoma yhteensä	_____
Poistoero	_____
Vapaaehtoiset varaukset	_____
Poistoero ja varaukset yhteensä	_____
Oman pääoman oikaisut	_____
Oikaistu oma pääoma yhteensä	_____

VIERAS PÄÄOMA

Pääomalainat	_____
Lainat rahoituslaitoksilta	_____
Eläkelainat	_____
Saadut ennakot	_____
Sisäiset velat	_____
Muut pitkäaikaiset velat	_____
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	_____
Laskennallinen verovelka	_____
Pakolliset varaukset	_____
Leasingvastuut	_____
Korolliset lyhytaikaiset velat	_____
Saadut ennakot	_____
Ostovelat	_____
Sisäiset ostovelat	_____
Muut sisäiset korolliset velat	_____
Muut sisäiset korottomat velat	_____
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	_____
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	_____
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	_____
Vastattavaa yhteensä	_____

1. Sisällysluettelo

1. TULOSLASKELMAN LUKEMINEN	4
1.1. TULOSLASKELMASTA LÖYTYVÄT TIEDOT.....	4
1.2. TULOSLASKELMAN RAKENNE.....	4
1.3. KIINNITÄ HUOMIOTA.....	5
1.4. TULOSLASKELMASTA SAATAVAT TUNNUSLUVUT	5
1.5. LISÄTIETOJA TULOSLASKELMASTA	6
2. TASEEN LUKEMINEN.....	7
2.1. TASEESTA LÖYTYVÄT TIEDOT	7
2.2. TASEEN RAKENNE	7
2.3. KIINNITÄ HUOMIOTA.....	7
2.4. TASEESTA SAATAVAT TUNNUSLUVUT	8
2.5. LISÄTIETOJA TASEESTA	8
3. RAHOITUSLASKELMAN LUKEMINEN	9
3.1. RAHOITUSLASKELMASTA LÖYTYVÄT TIEDOT	9
3.2. RAHOITUSLASKELMAN RAKENNE.....	9
3.3. KIINNITÄ HUOMIOTA.....	9
3.4. LISÄTIETOJA RAHOITUSLASKELMASTA	9
4. TOIMINTAKERTOMUS JA LIITETIEDOT	11
4.1. TOIMINTAKERTOMUS	11
4.2. LIITETIEDOT	11

|